

Beantwoording technische vragen over Jaarstukken 2020 (PS 20/21)

Technische vragen van:

- fractie PvdD (1 t/m 7)
- fractie CDA (8)
- fractie PVV (9 t/m 18)
- fractie GL (19 t/m 45)
- fractie PVV (46 t/m 65)
- fractie ChristenUnie-SGP (66 t/m 79)

De technische vragen 62, 63, 64, 65 en 78 betreffen vragen gericht aan de accountant en deze zijn door BDO van een antwoord voorzien.

Technische vragen van de fractie PvdD

Vraag 1

Pag. 28, Bossenstrategie

Door de Bossenstrategie moeten de Brabantse bossen toekomstbestendiger worden door 60.000 ha bos geleidelijk te vernieuwen. Daarnaast is het plan om in de komende 10 jaar 13.000 ha nieuw bos aan te leggen. Dit alles onder de voorwaarde dat hiervoor adequate financiering wordt gevonden.

- a) Hoeveel adequate financiering is er tot nu toe gevonden en waar wordt naar financiering gezocht?
- b) Wat is de verwachting met betrekking tot het vinden van adequate financiering?
- c) Is er een consequentie, kan de provincie ter verantwoording worden geroepen als we achterblijven op de ambitie?

Antwoord 1

- a. Voor het realiseren van nieuw bos is er financiering beschikbaar voor zover dit plaatsvindt binnen het nog te realiseren Natuurnetwerk Brabant (NNB). Naar schatting gaat het daarbij om 3000 ha. Een ander deel zal worden gerealiseerd binnen al bestaand NNB en waarbij dan bv natuurgraslanden worden omgevormd naar bos en de kosten zich beperken tot inrichtingskosten. Het gaat daarbij naar schatting om 5000 ha. De overige 5000 ha zal buiten het NNB moeten worden gezocht en betreft de grootste financiële uitdaging vanwege de gronden die ervoor verworven moeten worden.
Met het vitaliseren van de 60.000 ha bos is inmiddels een begin gemaakt. Dit wordt gefinancierd uit beschikbare middelen voor het leefgebiedenbeleid en soms aangevuld met Europese middelen uit POP3 of LIFE+. Voorts zijn er nog compensatiemiddelen aanwezig die voor bos zullen worden aangewend, komen er vanuit het landelijk Programma Natuur middelen beschikbaar voor bos voor zover die bijdragen aan de instandhoudingsdoelen voor de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden en is een deel van de klimaatadaptatiemiddelen beschikbaar voor bos.
- b. Globaal is daarmee voor ca. 60% van de beoogde 13.000 ha nieuw bos financiering beschikbaar en voor ca. 7% van de 60.000 ha bos die de komende 30 jaar geïncubiseerd moeten worden. In de Brabantse bossenstrategie zijn aanvullende financieringsopties opgenomen zoals CO2-credits, Europese fondsen, particuliere investeringen, combinaties met woonvormen, voedselbossen, natuurbegraven, Invest.nl. Deze suggesties worden momenteel verder verkend en GS moeten nog besluiten welke van deze mogelijkheden kansrijk zijn om concreet te worden uitgewerkt.
Gelet op het toenemende belang van de klimaatdoelstellingen, de Europese ontwikkelingen op dat gebied en de termijn waarop de ambities geformuleerd zijn, is de verwachting dat adequate financiering gevonden zal worden.
- c. De bossenstrategie komt voort uit het klimaatakkoord waarbij landelijk een ambitie is gesteld van 39.000 ha nieuw bos. Met onze Brabantse ambitie van 13.000 ha voldoen wij derhalve verhoudingsgewijs ruimschoots aan de landelijke doelstelling.

Vraag 2

Pag. 29, Milieu

Op dit moment hebben in Nederland 69 gemeenten en 11 provincies het Schone Lucht akkoord ondertekend. In Brabant hebben 21 gemeenten ondertekend.

Zijn er in de praktijk al resultaten/effekten van het ondertekenen van het Schone Lucht akkoord door de gemeenten en zo ja, welke?

Antwoord 2

Nee, resultaten/effekten zijn nog niet voorhanden. De uitvoering van het akkoord is net gestart. Partijen die in 2020 het akkoord getekend hebben, zijn gevraagd om uiterlijk in maart 2021 een uitvoeringagenda op te stellen. De provincie Noord-Brabant heeft haar [uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord](#) op 3 maart 2021 vastgesteld. De landelijke subsidieregeling van het Schone Lucht Akkoord (de zogenaamde SPUK-uitkering) is per 1 april 2021 geopend. Met deze regeling is het mogelijk projecten met cofinanciering van het Rijk uit te voeren. De provincie Noord-Brabant heeft vijf projecten ingediend bij de SPUK-regeling. Recent hebben we op vier aanvragen een positieve beschikking ontvangen, en één aanvraag zit nog in procedure. Een aantal Brabantse gemeenten heeft ook SPUK-aanvragen ingediend. Verder geldt dat een groot aantal Brabantse gemeenten – bijvoorbeeld in Noordoost-Brabant – pas eind 2020 of begin 2021 toegetreden is tot het Schone Lucht Akkoord. Deze gemeenten zijn nu aan het inventariseren welke maatregelen zij willen treffen.

Het RIVM maakt een tweejaarlijkse doorrekening van de effecten van maatregelen uit het Schone Lucht Akkoord. De eerste doorrekening vindt waarschijnlijk eind dit jaar plaats. Wij zullen PS middels een Statenmededeling op de hoogte brengen van de voortgang van het SLA en de resultaten van de doorrekening.

Vraag 3

Pag. 29, Natuurnetwerk

Als versnellingsactie zijn in 2020 programmeringsafspraken met drie waterschappen en drie TBO's in samenwerkingsovereenkomsten vastgelegd. Met de TBO's is afgesproken dat zij 3.000 ha verwerven en in eindbeheer nemen.

- a) Betekent dit 3.000 ha per TBO of 3.000 ha in totaal?
- b) Welke gebieden hebben de TBO's in het vizier voor het verwerven van de ha?
- c) Wat is de voortgang hiervan?

Antwoord 3

- a) Dit is ca 3000 ha in totaal voor de 3 TBO's samen.
- b) In 2020 zijn samenwerkingsovereenkomsten gesloten met 3 waterschappen en drie terreinbeherende organisaties. In 76 gebieden gaan de terreinbeheerders ongeveer 3000 hectare nieuwe natuur beheren. De verwerving kan ook door de trekkende partij in een gebied gebeuren. Een trekker is de regisseur van de gebiedsgerichte natuurrealisatie.
- c) In de SOK is afgesproken dat er halfjaarlijks voortgangsgesprekken met de trekkers plaatsvinden. Op basis hiervan wordt een voortgangsrapportage opgesteld die in het Opdrachtgeversoverleg of Bestuurlijk overleg wordt besproken. Cijfermatig is de voortgang in de verwerving in Voortgangsrapportage Natuur (VRN) te zien.

Vraag 4

Pag. 30, Natuurnetwerk

"Het tempo van de realisatie is echter nog niet hoog genoeg. Er wordt gewerkt aan aanvullende afspraken in het kader van de maatwerkovereenkomsten tussen waterschappen en provincie. Ook worden gemeenten nadrukkelijk aangesproken om met de EVZ's in hun gemeente aan de slag te gaan."

- a) Wanneer worden de Staten op de hoogte gesteld van de aanvullende afspraken met de waterschappen?
- b) Welke gemeenten zijn aangesproken en wat was de reactie?
- c) Is er een manier om de gemeenten ter verantwoording te roepen als de gemeenten geen gehoor geven aan de oproep?

Antwoord 4

- a) Wanneer de maatwerkovereenkomsten zijn vastgesteld door GS zullen de staten worden geïnformeerd door een statenmededeling. We verwachten dit in de tweede helft van 2021.
- b) In het kader van het project NNB en Gemeenten is gesproken met meer dan 25 gemeenten. Er is gesproken over de opgave binnen de gemeentegrenzen, de rol, activiteiten, belemmeringen en kansen van en voor de individuele gemeente bij de realisatie van het NNB en de EVZ's.
- c) De realisatie van het NNB is voor de meeste gemeenten geen dagelijks werk. Het werk is meer gericht op 'beheer' dan op 'ontwikkeling'. Enkele gemeenten zijn zeer actief, anderen reactief of zelfs passief. Sommigen liften mee met MFP-projecten.
De droge EVZ's zijn niet VAN de gemeenten maar gemeenten zijn wel aanspreekbaar wanneer het binnen hun gemeentegrenzen ligt.

Eind 2019 hebben PS definitief besloten de subsidie voor de droge (delen van de) EVZ's van 50 naar 75% te verhogen om gemeenten te stimuleren hun bijdrage aan EVZ realisatie te leveren. Uit de voorafgaande pilot met dezelfde subsidieverhoging was gebleken dat meer gemeenten een subsidieverzoek bij het GOB hadden ingediend.

Voor de natte EVZ's wachten de meeste gemeenten het initiatief af van de Waterschappen. Het merendeel staat echter zeker open om een bijdrage te leveren. Gebrek aan capaciteit, aan prioriteit, aan geld en gewoon niet weten hoe te beginnen zijn knelpunten die genoemd worden. Dit Traject met gemeenten zal leiden tot afspraken met de gemeenten. Dit zullen we gebruiken voor een bestuurlijke oproep. Niet alle gemeenten zullen meedoen.

Vraag 5

Pag. 56, Ondersteunende maatregelen

"In totaal hebben de afgelopen 3 jaren zo'n 700 veehouders gebruik gemaakt van het pakket ondersteunende maatregelen, waarvan 251 in 2020. Meest gebruikte maatregelen door veehouders zijn VABIMPULS, natuurinclusieve landbouw, ontwikkeling en uitrol van stalinnovaties en de gemeentelijke ondersteuningsnetwerken."

Initieel heette dit uitvoeringsprogramma 'Ondersteunende maatregelen transitie veehouderij', waarbij de ondersteuning was gericht op de transitie naar een duurzamere veehouderij in Brabant. In de Jaarstukken is het deel 'transitie veehouderij' verdwenen en wordt gesproken over 'ondersteunende maatregelen'.

- a) Hebben de ondersteunende maatregelen nog als doel de transitie naar een duurzamere veehouderij?
- b) Welke concrete verduurzamingsresultaten, o.m. in uitstootreductie van stikstof en CO2, zijn geboekt door de 251 veehouders die in 2020 ondersteuning van de provincie hebben gekregen?

Antwoord 5

a) Ja.

- Wij stimuleren de ontwikkeling van brongerichte stalsystemen, onder andere via de Taskforce Toekomstbestendige Stallen. Op [onze website](#) vindt U een overzicht van 60 innovaties die in ontwikkeling zijn en een overzicht van systemen die al beschikbaar zijn. Een aantal van deze systemen hebben provinciale subsidie ontvangen voor de ontwikkeling, bijvoorbeeld voor de validatiemetingen. Een deel heeft subsidie ontvangen via onze regeling, een deel via begrotingssubsidies.

- Daarnaast ondersteunen we de toepassing van nieuwe brongerichte technieken door subsidie aan first movers en jonge veehouders, in totaal hebben 29 melkveehouders en 6 varkenshouders subsidie ontvangen. Dit is voor stalsystemen die aan de provinciale ammoniakelisen voldoen ([bijlage 2 Interim Omgevingsverordening](#)).
- Via de ondersteuningsnetwerken is ingezet op een effectieve samenwerking met de ondernemers en de mensen die rondom de ondernemer een rol spelen bij zijn of haar keuze. Er is meer bereidheid om open te kijken, zaken minder formeel te benaderen en met elkaar in gesprek te gaan voordat beleid en regelgeving op tafel komen.

b) Wij hebben geen zicht op hoeveel ammoniakemissie hiermee gereduceerd wordt. Reductie van CO₂ is geen doel.

De reductie als gevolg van de stalen in de IOV zegt niets over de reductie als gevolg van de ondersteunende maatregelen. In kader van de ondersteunende maatregelen hebben we bijvoorbeeld ingezet op innovatieve technieken, soms leveren deze aanvullend extra reductie op van bv CO₂, maar die technieken moeten ook nog eerst in de praktijk worden gerealiseerd voordat de reductie wordt behaald. Je kan dus weinig zeggen over de reductie door de ondersteunende maatregelen.

Vraag 6

Pag. 56, Bijdragen aan het minimaliseren van ongewenste effecten van de landbouw op de omgeving
Graag ontvangen wij van elk van deze indicatoren een onderbouwing met cijfers voor het aanduiden met groen stoplicht:

- Stikstofemissie per veehouderijsector in Noord-Brabant
- Emissie uit fijnstof per veehouderijsector in Noord-Brabant
- Aantal woningen met een berekende kans op geurhinder groter dan 20%

Antwoord 6

- [Hier](#) vindt u de interactieve viewer met informatie over *stikstofemissies* en deposities in Noord-Brabant.
- De cijfers over *fijnstof* zijn terug te vinden in het [infoboord veehouderij](#)
- In 2019 waren er circa 3500 geur gevoelige objecten (inclusief woningen) met een berekende kans op *geurhinder groter* dan 20%. De data van eerdere jaren zijn nog niet bekend.

Vraag 7

Pag. 62, Provinciaal wegennet

"Indicatoren:

De staat en inrichting van de provinciale wegen worden positief gewaardeerd door de Brabantse burger
Waarderingscijfer: 7,2 (was 7 in 2018)"

- Met welke methode is de waardering van de Brabantse burgers voor de staat en inrichting van de provinciale wegen gemeten?
- Hoe is, bij het meten van de waardering van de Brabantse burgers, omgegaan met de complexiteit die achter de staat en inrichting van de provinciale wegen schuil gaat?

Antwoord 7

a.) Er wordt om de 2 jaar vanuit CROW een onderzoek uitgezet bij I&O research, waarbij gebruik gemaakt wordt van hun panelleden, een aselechte groep burgers die men periodiek onderzoeksvragen kan stellen. In Brabant gaat het om een 400-tal burgers in het onderzoek. Dit jaar vindt het onderzoek wederom plaats. Het is dus een belevingsonderzoek, waarbij het subjectieve gevoel van de burger op de wegen wordt bevraagd. De hoofdonderzoeksvragen die daarbij gesteld worden zijn:

- Wat vindt men van de staat van de weg (vb. kuilen in het wegdek, propere berm, ...)?
- Hoe ervaart men de doorstroming op de wegen?
- Hoe ervaart men de verkeersveiligheid op de wegen?

- Hoe worden rotondes, tunnels en bruggen ervaren?
- Hoe worden verkeersborden ervaren?

Uit deze elementen wordt het voornoemde cijfer opgebouwd, uiteraard bij elk onderzoeksjaar op dezelfde manier om goed de tendens in kaart te kunnen brengen.

b.) Het WOW-cijfer is een outcome indicator (doelstelling). In objectieve zin zit hierin niet de complexiteit van de staat en inrichting in. Het is een belevingsonderzoek waarbij we de mening/ervaring van de burger inzichtelijk krijgen t.a.v. onze provinciale wegen. Met de output indicator (prestatie) van de Brabantse Norm meten we wel objectief de kwaliteit van de provinciale wegen. Hierin is de complexiteit van de verschillende aspecten van de staat en inrichting wel verwerkt.

Technische vragen van de fractie CDA

Vraag 8

Op blz 85 wordt in de eerste regel onder de tabel gesproken over “sanering geldleningen”. Wat wordt hiermee precies bedoeld?

Antwoord 8

Het betreft de lening aan het innovatiefonds.

De waarde van de lening aan het Innovatiefonds (IFB) was per einde 2020 te hoog opgenomen op onze balans. Deze waarde betreft de waarde boven de nominale waarde als gevolg van de positieve resultaten die de BOM met het IFB heeft gerealiseerd. Dit resultaat was ten goede gekomen aan de Investeringsagenda-reserve. De afboeking in 2020, zodat de stand van de lening weer overeenkomt met de stand die BOM in haar jaarrekening heeft opgenomen, is dus ook ten laste van de investeringsagenda gekomen. De stand van de lening aan de BOM m.b.t. IFB is per saldo nog steeds hoger (+ € 17,1 miljoen) dan het daadwerkelijk verstrekte bedrag.

Technische vragen van de fractie PVV

Vraag 9

Jaarstukken blz 5

Is er een evaluatie van agrarische ondernemers die gebruik hebben gemaakt van het ondersteuningsnetwerken?
Zo ja, mogen wij die inzien?

Antwoord 9

Er is geen evaluatie van agrarische ondernemers die gebruik hebben gemaakt van het ondersteuningsnetwerk. Er is niet één ondersteuningsnetwerk. Ondersteuningsnetwerken worden op gemeentelijk en regionaal niveau gevormd. Er wordt ingezet op een effectieve samenwerking met de ondernemers en de mensen die rondom de ondernemer een rol spelen bij zijn of haar keuze. Zoals de Adviescommissie uitvoeringsprogramma ondersteunende maatregelen transitie veehouderij in haar rapport van december 2020 constateert is er via de ondersteuningsnetwerken meer bereidheid om open te kijken, zaken minder formeel te benaderen en met elkaar in gesprek te gaan voordat beleid en regelgeving op tafel komen. Het provinciale ondersteuningsteam is bij ruim 20 gemeenten actief betrokken. Het gaat alleen al bij die gemeenten vaak om vele 10-tallen casussen per gemeente.

Vraag 10

Jaarstukken blz 16: Verduurzaamde werklocaties: welke locaties betreft dit, welke energietransitiemaatregelen zijn hier specifiek genomen en tegen welke kosten en met welke verwachte energieopbrengsten?

Antwoord 10

Het betreft de zogenaamde "Grote oogst" terreinen. De grote bedrijventerreinen in Brabant die ook grote energiegebruikers zijn.

Recent hebben wij deze terreinen aangewezen, waarbij elementen als energieverbruik, circulariteit en klimaatadaptatie zijn betrokken. Daarbij hebben wij ook de inbreng van Waterschappen en VNO-NCW Brabant-Zeeland betrokken. Het betreft de volgende terreinen:

Status aparte:

1. Haven Moerdijk - Moerdijk

West-Brabant:

1. Vosdonk - Etten Leur
2. Theodorushaven - Bergen op Zoom (evt. i.c.m. Noordland)
3. Vijf Eiken - Oosterhout

Hart van Brabant:

1. Kraaiven Vossenbergh - Tilburg (evt. i.c.m. de Wildert)
2. Haven - Waalwijk
3. Loven - Tilburg

Noord-Oost Brabant:

1. De Dubbelen - Meierijstad
2. Moleneind - Oss (evt. i.c.m. Danenhoef en/of Elzenburg)
3. De Rietvelden - 's Hertogenbosch

Zuid-Oost Brabant:

1. De Hurk - Eindhoven
2. Hoogeind - Helmond (evt. i.c.m. BZOB)
3. Ekkersrijt - Son en Breugel

Op deze terreinen zijn wij gestart met een verkenning en hopen eind 2021 te beschikken over een aanpak per terrein. Draagvlak van aanwezige bedrijven is daarbij noodzakelijk.

Op dit moment zijn in dit kader nog geen specifieke maatregelen genomen. Dat laat onverlet dat bedrijven zelf ook initiatieven kunnen nemen, hetzij zelfstandig, hetzij gezamenlijk.

Vraag 11

Jaarstukken blz. 24: Waterkwaliteit voldoet nog niet conform de KRW. Wat is de prognose voor de maatregelen in de komende jaren en wat zijn de gevolgen hiervan voor de agrarische sector? In hoeverre wordt hierover al met de agrarische sector overleg gevoerd?

Antwoord 11

Uiterlijk eind 2027 moeten conform de KRW-vereisten alle maatregelen zijn uitgevoerd om op termijn de kwaliteitsdoelstellingen te behalen. Op termijn omdat een natuurlijk systeem niet altijd per direct reageert op maatregelen. Bijvoorbeeld het grondwater is soms 10-tallen jaren oud, zodat het effect van maatregelen ook 10-tallen jaren op zich kan laten wachten. Qua maatregelen betekent dit voor de agrarische sector dat er zo effectief mogelijk moet worden omgegaan met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, waarbij zo min mogelijk verliezen naar het watersysteem optreden. In Brabant werken we hiervoor samen met de agrarische sector in projecten als Bodem Up (nutriënten), Schoon Water voor Brabant (gewasbeschermingsmiddelen) en aan een vitale agrarische bodem.

Mochten deze vrijwillige trajecten niet het gewenste effect sorteren kunnen meer verplichte stappen noodzakelijk zijn, zoals bijvoorbeeld aangekondigd voor het 8e Nitraatactieprogramma.

Vraag 12

Jaarstukken blz. 80: Waarom was de evaluatie van Brabant C eerder wel in 2020 voorzien (en waarom werd er toen dus wel gekozen voor een andere termijn dan de andere provinciale investeringsfondsen)?

Antwoord 12

Eerder leek een vervolgbesluit over Brabant C al in 2021 nodig, waardoor een evaluatie in dat jaar te laat zou komen. Inmiddels is helder dat er voldoende middelen beschikbaar zijn voor inzet t/m 2022 en is daarmee vervolgbesluit pas begin volgend jaar nodig en kan Brabant C toch meegenomen worden in de evaluatie met de andere provinciale investeringsfondsen.

Vraag 13

Jaarstukken blz 135: In hoeverre is de TOM nu volledig afgewikkeld? Hoe groot was het uiteindelijke financiële nadeel voor de provincie?

Antwoord 13

In verband met de liquidatie van de TOM zijn de grondposities overgenomen van de TOM voor € 18,8 miljoen en is de lening aan de TOM grotendeels afgelost door de TOM voor een bedrag van € 11,3 miljoen en is € 2,3 miljoen ten laste van de voorziening van het Ontwikkelbedrijf gebracht.

De volledige afwikkeling van TOM vindt plaats in juli 2021. De opheffingsdocumenten kunnen dan naar de Kamer van Koophandel worden gezonden en de aandeelhouders ontvangen een afschrift van liquidatie.

Vraag 14

Jaarstukken blz 136: Waarom verstrekt het Ontwikkelbedrijf geldleningen voor 'Regionaal sociaal beleid'? Welke concrete projecten betreft dit?

Antwoord 14

Op 19 september 2017 hebben GS besloten om een geldlening te verstrekken aan het project Klein Paradijs te Eindhoven om een hotel, restaurant, expositieruimte, creatieve sociëteit, designshop, boardrooms en kantoor, te exploiteren en daarvoor investeringen te doen in het gehuurde voor de aanschaf van inventaris en de plaatsing van voorzieningen en installaties. In het Meerjarenperspectief van het Ontwikkelbedrijf is hier vanaf 2017 over gerapporteerd.

Vraag 15

Jaarstukken blz 137: NNB: "in samenspraak met de Manifestpartners en overige partijen"; welke overige partijen betreft dit? In hoeverre is er inmiddels sprake van private investeringen in het NNB (al dan niet via het GOB)?

Antwoord 15

Overige partijen zijn gemeenten, Ark, duinboeren, stichting duurzaamheidsvallei. Private partijen zijn vooral particulieren die een subsidieaanvraag doen bij het Groenontwikkelfonds en die moeten cofinancieren.

Vraag 16

Jaarstukken blz 139: Landschappen van Allure: in hoeverre is de provincie nog betrokken bij het gebied de Maashorst?

Antwoord 16

In 2019 zijn de projecten 'Meer Maashorst' en 'Landerij van Tosse' opgeleverd en zijn de subsidies vastgesteld. Beide projecten zijn daarmee beëindigd. Vanuit het project Landschap van Allure lopen er geen contacten meer. In het kader van het NNB ligt er nog een opgave van ongeveer 150 ha in de Maashorst. Waterschap Aa en Maas treedt in het kader van de meerjarenaanpak NNB als trekker op om deze opgave, samen met andere partners uit het gebied, te gaan realiseren. Via het Groen Ontwikkelfonds Brabant zal hiervoor subsidie aangevraagd gaan worden.

Vraag 17

Bijlagenbundel jaarstukken blz 20: Brabant C Fonds: cross-overs met "partijen buiten de culturele sector"; in hoeverre en voor welke bedragen betreft dit private partijen?

Antwoord 17

Dit betreft: Private fondsen € 672.188 (4% van de totale projectbegrotingen), private partners € 781.456 (5%), overig privaat zoals crowdfunding en donaties € 452.064 (3%).

Ook privaat zijn eigen bijdragen en inkomsten uit opbrengst projecten zoals tickets en horeca. Wanneer deze posten ook meegerekend worden, bestaat 63% van het totaal aan projectbegrotingen uit private middelen.

Vraag 18

Bijlagenbundel jaarstukken blz 28: lening aan Den Bosch (DSFF): wat is de achtergrond van deze lening en waar staat DSFF voor?

Antwoord 18

Het betreft een lening van de provincie aan de gemeente Den Bosch in het kader van de realisatie van de Jheronimus Academy of Data Science (JADS) in het voormalig klooster Mariënborg. DSFF staat voor Data Science Financierings Fonds.

Technische vragen van de fractie GroenLinks

Vraag 19

Hoeveel extra gelden zijn er uitgetrokken voor Openbaar Vervoer vanuit het budget van de provincie Noord-Brabant om de klappen van het coronabeleid op te vangen?

Kunnen deze nader gespecificeerd worden en afgezet worden tegen de uitgaven van voor de coronacrisis?

Hoeveel gelden zijn er uit de coronasteunpakketten van de PNB aan het OV uitgegeven?

Antwoord 19

Er zijn geen extra provinciale middelen besteed aan Openbaar Vervoer. De provincie heeft als decentrale vervoersautoriteit wel de volledige exploitatiesubsidie (reeds geraamd op de meerjarige begroting) uitbetaald ondanks dat er door de vervoerder minder dienstregelingsuren (DRU's) zijn gereden vanwege corona. Dat was ook één van de voorwaarden voor de beschikbaarheidsvergoeding vanuit het Rijk. Deze vergoeding als compensatie van de gemiste reizigersinkomsten is ook 1 op 1 naar de vervoerders doorgezet. De Staten zijn / worden medio juni hierover nader geïnformeerd via de statenmededeling: Landelijke (financiële) afspraken Openbaar Vervoer sector m.b.t. de coronacrisis.

Vraag 20

Zijn er prognoses van hoeveel er meer thuisgewerkt gaat worden na de coronacrisis?

Welk effect heeft dit op de berekeningen voor investeringen in infrastructuur?

Welk effect heeft dit voor berekeningen inzake congestie?

Hoeveel middelen kunnen hier op korte, midden en lange termijn worden bespaard, wanneer er blijkt dat er minder gereden gaat worden (en dus minder files ontstaan en er minder belasting is van de wegen)?

Is hiervan een bandbreedte bekend en hoeveel is deze bandbreedte?

Wie heeft deze berekeningen uitgevoerd?

Hoe vaak worden deze berekeningen gedaan?

Kan een zelfde berekening worden gegeven voor de schattingen van het verminderd gebruik van OV in de toekomst?

Antwoord 20

Het is nog te vroeg om de prognoses en rekenmethodes aan te passen aangezien het langdurige effect van corona op de mobiliteit nog niet goed en met voldoende zekerheid kan worden ingeschat. Vooralsnog baseren we ons op de studie van het Kennis Instituut Mobiliteit (KIM) met daarin de verwachting dat de intensiteit van de mobiliteit binnen een aantal jaar weer terug op het niveau van voor corona zit. We proberen wel met (gedrags)maatregelen (bijvoorbeeld Onderwijsaanpak) de spits af te vlakken en te zorgen voor meer spreiding.

Vraag 21

Op pagina 5 wordt geschreven dat we de mobiliteitsprojecten zo veel mogelijk op peil proberen te houden. Is er ook sprake van inzicht in projecten die wellicht niet of minder grootst nodig zijn door de veranderde manier van werken en verplaatsen? Zo ja, welke? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 21

Nee, zie antwoord 20.

Vraag 22

Kan er meer uitleg worden gegeven over de tabel op pagina 3 waaruit blijkt dat er alleen maar 1 miljoen extra nodig is geweest n.a.v. corona buiten de bestaande budgetten? Zou die overige 28 miljoen anders elders aan zijn uitgegeven en zo ja, waar aan?

Antwoord 22

Vanuit de provincie zijn veel coronamaatregelen getroffen. Het overgrote deel is uitgevoerd door herschikking in bestaande budgetten. Dit was mogelijk doordat andere zaken vanwege corona niet plaats hebben gevonden, er sprake was van meevallers of door reeds geplande inzet meer te richten op coronamaatregelen. Onderstaand is per maatregel aangegeven wat hierbij het geval is:

- Bestuur en veiligheid: De extra inzet van de BOA's buitengebied betreffen beperkte middelen à € 42.500;
- Economie, kennis en talentontwikkeling: De BOM heeft € 20 miljoen vrij gemaakt binnen twee bestaande investeringsfondsen (€10 mln. uit 'Capital I' en €10 mln. uit het IFB) waarbij de bestaande kaders zijn gehanteerd. Daarnaast is er € 2,5 mln. ter beschikking gesteld ten behoeve van het inrichten van werkgeversservicepunten. Deze middelen zouden ook zonder de pandemie hiervoor ingezet worden maar zijn uiteindelijk versneld beschikbaar besteld omdat de urgentie groot was.. Ook is er € 2,5 mln. voor het digitale scholingsplatform waarbij € 1 mln. wordt gedekt is uit middelen Digitalisering, € 1 mln. uit post werkbudget EKT en € 0,5 mln. uit MKB-middelen. Er is € 0,65 mln. als noodregeling Brabantse startups uit de resterende SKE-gelden (afkomstig van PNB) aangewend tbv leningen vroege startups i.p.v. te retourneren aan PNB.
- Vrije tijd, cultuur, sport en erfgoed: Het onderzoek naar de impact op de samenleving betreffen beperkte middelen à € 69.000. De € 320.000 steun aan het Noordbrabants Museum zijn gedekt vanuit een rijksbijdrage. De dekking voor de steun aan de cultuursector (€ 1,3 mln.) zijn gedekt uit de restant middelen voor taal en media;
- Bedrijfsvoering: De publiekscampagne corona (€ 250.000) en het digitaal vergaderen / faciliteren van thuiswerken (€ 450.000) zijn gecompenseerd door de lagere reiskosten van medewerkers als gevolg van de corona maatregelen. Hiermee zijn deze extra lasten opgevangen binnen het bestaande budget van het programma.

Vraag 23

Hoe is het tijdens de coronacrisis gesteld geweest met het aantal drugsdumpingen in Brabant? Is dit afgenomen?

Antwoord 23

Uitgaande van de landelijke cijfers synthetische drugs 2020 (politie), zien we een dalende trend van het aantal dumplocaties. Dit terwijl ondanks de corona pandemie een stijgende lijn van aangetroffen productielocaties doorzet. Dit baart ons zorgen, gelet op de verwachting van alternatieve dumpwijzen zoals in het riool / oppervlaktewater. KWR is daarom, in opdracht van provincies Noord-Brabant en Gelderland, een onderzoek gestart naar de ingeschatte omvang van dumplozingen op het riool en de milieu impact ervan. Looptijd van dit onderzoek is tot februari 2022.

Vraag 24

Wordt het pilotprogramma integrale aanpak vakantieparken verder gezet of uitgebreid? De coronacrisis heeft inpakt gehad op het aantal arbeidsmigranten in onze provincie. Welke acties staan op de rol om te zorgen dat de arbeidsmigranten als ze weer op het oude niveau qua aantallen zijn (of daar in de buurt) komen niet in dezelfde leefomstandigheden terechtkomen?

Antwoord 24

De integrale aanpak van vakantieparken in onze provincie is onderdeel van de Landelijke Actieagenda Vakantieparken. In 2019 en 2020 hebben we samen met 6 gemeenten zogenaamde pilotprojecten opgezet en samen uitgevoerd. De landelijke actieagenda gaat nog over de jaren 2021 en 2022. Verder gaan of uitbreiding en op welke wijze wordt momenteel door GS onderzocht. Hierover worden PS dan uiteraard zo spoedig mogelijk geïnformeerd.

De 'Brabantse Aanpak Arbeidsmigranten' kent een aantal doelen, waaronder het mogelijk maken van voldoende en kwalitatieve huisvesting voor arbeidsmigranten. De provinciale aanpak richt zich op het verbeteren van randvoorwaarden: beeldvorming/draagvlak en actuele visie en beleid gemeenten. Hierdoor wordt meer

kwantitatieve huisvesting in gemeenten mogelijk gemaakt en wordt slechte huisvesting (waaronder op vakantieparken) tegengewerkt. Tevens wordt in het kader van het Actieprogramma Arbeidsmarkt gewerkt aan de ontwikkeling van een mogelijk Brabants Migratie Informatie Punt waarin via voorlichting en advies arbeidsmigranten kunnen worden ondersteund in hun werk- en leefomstandigheden. Daarnaast zal Taskforce RIEC in de zomer van 2021 haar handelingsperspectief aanpak arbeidsuitbuiting opleveren, waarna dit verder zal worden gebracht naar de regio's en gemeenten. Zie verder ook: <https://www.brabant.nl/arbeidsmigratie>.

Vraag 25

Jaarstukken blz 145: Waaraan is de 49,5 miljoen euro aan extra middelen vanuit de EU besteed?

Antwoord 25

De EU stelt via het programma REACT-EU extra middelen beschikbaar voor economisch herstel van de regio's en de transitie naar een groene en digitale economie. Daarvan is 49,5 miljoen euro naar Zuid-Nederland gegaan aangevuld met € 6,7 mln aan rijkscofinanciering.

De drie provincies (Zeeland, Limburg en Brabant) hebben samen besloten dat het budget verdeeld wordt over vier openstellingen: drie openstellingen gericht op specifieke speerpunten per provincie en daarnaast een brede openstelling op Zuid-Nederlandse schaal. Voor de gerichte openstellingen bepaalt elke provincie zelf welke regionale sectoren en thema's in aanmerking komen voor de subsidie.

De middelen zijn besteed aan : De vijf maatschappelijke transitie uit de Regionale Innovatiestrategie van Zuid-Nederland (RIS3). Daarnaast heeft de provincie een viertal activiteiten benoemd die van belang zijn om veerkrachtig, groen, digitaal uit de crisis te komen.

- Het Brabantse aandeel betreft 14 projecten, met een subsidie van 20 miljoen euro.

Eind april is het subsidieloket opnieuw opengesteld, dit keer met een bredere insteek gericht op een groen en digitaal economisch herstel op Zuid-Nederlandse schaal. De belangstelling onder het MKB blijkt ook voor deze vierde openstelling groot. Met ruim 60 aanvragen worden alle subsidieplafonds ingevuld of zelfs overschreden. De ingediende projecten worden in juni voorgelegd aan de deskundigencommissies en naar verwachting nog voor de zomervakantie beschikt. Alle projecten die hier worden beschikt moeten in 2023 afgerond zijn.

Vraag 26

PNB heeft onderzoek gedaan naar groei van bbp. Het is wederom gestegen. Hoe verhoudt zich dit tot de verhoging van de arbeidsproductiviteit in Brabant?

Antwoord 26

Provincie Noord-Brabant

Huidige KPI 2: % bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid)

Effect / impact

- De bruto arbeidsparticipatie wordt gemeten ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar. In Q1 van 2020 was er een bruto arbeidsparticipatie van 71,3%
- Omdat de coronacrisis een hevig negatief effect heeft gehad op de bruto arbeidsparticipatie is het streven om deze op het niveau van Q1 2020 te krijgen.
- De participatie wordt vergroot als:

- **Mensen meer uren werken**
- **Meer mensen werken**

- Hoe monitoren?

Beide monitoren zijn niet een doel op zich maar een middel om het effect van maatregelen te tonen.

Arbeidsmarkt indicator:

- We ontwikkelen een arbeidsmarktdashboard waar de activiteiten die uit de actielijnen voortkomen in worden gemonitord.
- Daarbij maken we gebruik van bestaande bronnen en laten die op een aantrekkelijke manier in 1 overzicht zien

Scholingsindicator

- We monitoren de cijfers van mbo, HBO en WO
- Daarnaast volgen we ook het aantal om- bij en herscholers via Brabant Leert
- Deze gegevens verwerken we in een dashboard
- Het dashboard zal in de loop van 2021 worden geïmplementeerd.

Arbeidsproductiviteit wordt gedefinieerd als de hoeveelheid toegevoegde waarde tot de inzet van arbeid en kapitaal. De arbeidsmarktproductiviteit is een belangrijke stuwende kracht voor onze economie. De verhoging van de arbeidsproductiviteit wordt bereikt als meer mensen werken, of meer uren werken, of per gewerkt uur meer waarde of impact genereren voor de economie. Als de economie groeit, is er meer werk en zijn er meer vacatures. Op de website van arbeidsmarktinzicht is de huidige situatie in Brabant te volgen. De werkloosheid neemt momenteel af en het aantal vacatures stijgt snel. Met het stimuleren van innovaties helpen we de economie verder op gang. Daarbij werken we aan het meer opleiden van talenten voor de juiste sectoren en het om- en bijscholen van werkenden. <https://arbeidsmarktinzicht.nl/content/dataportal?Region=2>

Vraag 27

Is er ook onderzoek gedaan naar het werkwelzijn, eventueel in relatie tot burn-outs?

Antwoord 27

Nee, er is geen onderzoek gedaan naar het werkwelzijn.

Vraag 28

Er zijn virtuele handelsmissies naar Duitsland, Israël en China geweest. Met welke actoren en bedrijven is daar allemaal gesproken?

Antwoord 28

Corona heeft ons gedwongen te onderzoeken of ook andere manieren van werken en ontmoeten tot de mogelijkheden horen om internationaal te kunnen werken. De handelsmissies die voor corona fysiek plaatsvonden hebben in coronatijd plaatsgemaakt voor digitale/virtuele edities. Voor de bestaande contacten zijn deze digitale/virtuele bijeenkomsten zeker waardevol geweest.

Met onze Chinese samenwerkingsregio Jiangsu is gesproken met instellingen en bedrijven in de agrarische en levensmiddelenproductie sector. Daarnaast is gesproken met instellingen die (in)direct betrokken zijn bij deze sectoren (zoals bijvoorbeeld kamers van koophandel).

In Duitsland is samengewerkt met overkoepelende organisaties in Baden Württemberg op het gebied van e-mobility en automotive. Er heeft een virtuele verkennende missie in Baden Württemberg plaatsgevonden in samenwerking met de landbouwraad verbonden aan de ambassade in Berlijn. Daarnaast heeft een virtuele missie plaatsgevonden vanuit Duitsland (Aken) op het gebied van medische technologie. Aan deze missies hebben in zijn totaliteit 36 bedrijven aan Brabantse zijden deelgenomen.

Richting Israël hebben 2 virtuele missies plaatsgevonden op het gebied van hightech en agritech in samenwerking met de innovatieafdeling van de Nederlandse ambassade in Tel Aviv. Hieraan hebben in totaal 26 bedrijven deelgenomen.

Vraag 29

Het budget van economie is van 18 miljoen naar ruim 63 miljoen euro verhoogd. Kunnen deze kosten nader gespecificeerd worden?

Antwoord 29

Het beschikbare (provinciale) budget voor economie is niet verhoogd, bij bestuursakkoord zijn de middelen door PS beschikbaar gesteld. Wel zijn in de loop van 2020 bedragen vanuit reserves, ontvangsten rijk en Europa en overhevelingen aan 2020 toegevoegd. Deze begrotingswijzigingen zijn aan PS voorgelegd en hebben betrekking op cofinancieringsmiddelen + Efbijdragen OPZuid (€ 20 mln.), MIT (provinciale en rijks-middelen € 6,6 mln.), Middelen Actieplan Arbeidsmarkt (€ 10 mln.), Investeringsmiddelen 3^e tr. mbt innovatie (€ 7,4 mln.).

Vraag 30

Waarom is het budget van mobiliteitsontwikkeling zo fors bijgesteld naar beneden? Voor wat was er initieel zoveel meer begroot?

Antwoord 30

De bijstelling van de begroting komt voornamelijk door een drietal projecten:

1. Wilhelminakanaal (± € 18 mln): De geraamde provinciale bijdrage aan het project in één keer via een begrotingssubsidie is uitgesteld en doorgeschoven naar 2021.
2. Maaslijn (± € 28 mln): De uitvoering ligt bij het Rijk en provincie Limburg. De provinciale bijdrage van Noord-Brabant in het project via een begrotingssubsidie zal pas plaatsvinden in 2021. De middelen zijn derhalve doorgeschoven.
3. Reconstructie N65 (± 46 mln): Initieel was de volledige provinciale bijdrage in de ombouw van de Rijksweg N65 op de begroting geraamd om via een subsidie in één keer over te maken. In 2020 is er een overeenkomst getekend waarbij de provincie de uitvoering op zich neemt. Hierdoor zijn deze middelen opnieuw meerjarig geraamd op basis van de planning van het project.

Vraag 31

Het aantal verkeersslachtoffers op provinciale wegen is met meer dan de helft toegenomen. Wat is hiervan de oorzaak?

Antwoord 31

In de jaarstukken zijn abusievelijk enkele jaartallen door elkaar gehaald. De juiste tekst moet zijn: "In 2019 kende Brabant 142 doden (150 in 2018) in het verkeer en daarmee was het aantal verkeersdoden ten opzichte van de jaren daarvoor opnieuw zeer hoog. Ondanks de lagere verkeersintensiteit als gevolg van corona is het aantal (dodelijke) verkeersslachtoffers in 2020 hoog. In de loop van 2021 worden door het CBS de cijfers voor 2020 bekend gemaakt. Op provinciale wegen zijn in **2019** 26 dodelijke verkeersslachtoffers gevallen (16 in **2018**)."

Inmiddels zijn ook de cijfers voor 2020 vastgesteld: 99 verkeersdoden. Het aantal dodelijke verkeersslachtoffers op provinciale wegen is in het jaar 2020 weer terug op hetzelfde niveau van 2018 en eerder. Dat doet vermoeden dat het aantal in 2019 een eenmalige negatieve uitschieter betrof.

Niettemin is het achterhalen van de exacte oorzaak belangrijk. Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) heeft recent onderzoek gedaan naar de exacte oorzaken van de ongevallen in 2018 én 2019 samen (niet uitgeplitst naar afzonderlijke jaren). Het betreft hier alle dodelijke ongevallen in Brabant, dus niet enkel die op provinciale wegen. Tijdens de themabijeenkomst Verkeersveiligheid (d.d. 25 juni) wordt dit [onderzoek](#) door SWOV gepresenteerd en op 16 juli volgt de behandeling in PS, waar de verdere inhoudelijke afstemming en mogelijke vervolgstappen omtrent dit thema worden besproken.

Vraag 32

Jaarstukken Op pagina 33 staat de indicator "Staat van luchtkwaliteit (PM10, PM2.5, NO2) en verbetering van de ervaren geur- en andere milieubelasting per vierkante kilometer". Dit stoplicht staat op groen. Wat zijn de streefwaarden waar Brabant naar streeft en in hoeverre voldoen de Brabantse regio's hieraan?

Antwoord 32

Voor de begroting 2020 waren de streefwaardes op luchtkwaliteit in Brabant gelijk aan de Europese normen. Dit is 40 µg/m³ voor NO₂ en voor PM₁₀ en 25 µg/m³ voor PM_{2,5}. Uit de met uw Staten gedeelde

[Monitoringsrapportage NSL 2020](#) blijkt dat het aantal knelpunten in Brabant nog beperkt is tot 0,1 kilometer Rijksweg en 4 knelpunten nabij 6 veehouderijen in 2019.

In 2020 hebben we het Schone Lucht Akkoord getekend. In de in maart 2021 vastgestelde Uitvoeringagenda Schone Lucht Akkoord geven we aan dat we als Brabant gaan voor een bijdrage aan de landelijke doelstelling van 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016. Dit is verwerkt in de begroting 2021.

Op geur hebben wij geen concrete streefwaarde vastgesteld. Deze indicator is in de Begroting 2021 daarom niet opgenomen. Jaarlijks monitoren wij de geurklachten. Een overzicht van het aantal ontvangen geurklachten is te vinden op [BrabantInZicht](#).

Vraag 33

Jaarstukken Op pagina 35 wordt geschreven dat de nieuwste inzichten rondom gezonde leefomgeving een plek krijgen in het provinciale beleid. Wat zijn deze nieuwste inzichten en welke plek krijgen zij in het provinciale beleid?

Antwoord 33

De nieuwste inzichten zijn verkregen van experts en belangenorganisaties. Deze hebben we gebruikt bij de ontwikkeling van het [beleidskader gezondheid](#). Zo willen we het continu verbeteren van de fysieke leefomgeving als uitgangspunt van al ons handelen nemen.

Vraag 34

Jaarstukken Op pagina 58 staat de indicator over het bevorderen van het sluiten en verkleinen van kringlopen in de Brabantse landbouw. Wat is er precies bereikt in 2020 met betrekking tot het bevorderen van sluiten en verkleinen van kringlopen? Wat is hier het resultaat van?

Antwoord 34

Er is niet een objectieve SMART indicator voor het sluiten en verkleinen van kringlopen in de Brabantse landbouw (die we kunnen monitoren). We hebben op dit onderwerp m.n. een faciliterende rol.

Om het sluiten en verkleinen van (m.n. mineralen) kringlopen te bevorderen hebben we als PNB de ontwikkeling van eiwitrijke teelten ondersteund en ons gericht op de uitvoering van het project Brabant Bemest Beter.

We hebben o.a. het project FoodLab Pulses mede mogelijk gemaakt (Hoe krijgen we meer Nederlandse peulvruchten op ons bord?). De resultaten van dit project zijn in de 2e helft '20 gepresenteerd tijdens een digitaal seminar. Zie ook: <https://www.zlto.nl/foodlab-pulses>

Binnen Brabant Bemest Beter is in 2020 een inventarisatie uitgevoerd naar het gebruik van kunstmest in Noord-Brabant en is een studie gedaan naar het effect van toevoegmiddelen die zorgen voor lagere emissies bij mest. Daarnaast is een meerjarig praktijkonderzoek gestart naar het telen van aardappelen zonder kunstmest en zijn vier regiogroepen gestart om in de praktijk aan de slag te gaan met betere bemestingspraktijken. Ook is de PPS Betere stal, beter mest, betere oogst goedgekeurd. Zie ook:

<https://landbouwenvoedselbrabant.nl/landbouw+en+natuur/brabant+bemest+beter/default.aspx>

Vraag 35

Jaarstukken Op pagina 136 wordt de ratio weerstandvermogen toegelicht. Wat is de ontwikkeling van dit ratio de laatste jaren?

Waarom doet de huidige systematiek geen recht aan het ontwikkelbedrijf?

Wordt er verwacht dat wanneer er een nieuwe systematiek wordt gebruikt, de 10,1 miljoen euro die nu eigenlijk afgeroomd hoort te worden, volledig nodig zal zijn voor de benodigde weerstandcapaciteit?

Antwoord 35

Zoals de paragraaf "Ontwikkelbedrijf en Grondbeleid" vermeldt, leggen we in het 3e kwartaal van 2021 een nieuwe systematiek voor. Daarbij zal ook ingegaan worden op de vraag waarom de systematiek geen recht doet aan het specifieke karakter van het ontwikkelbedrijf. Op dit moment doen we geen voorstel om tot aframing over te gaan.

Vraag 36

Jaarstukken blz 20.

In 2020 zijn er vijf overeenkomsten gesloten om (niet-benutte) ruimte voor onttrekkingen van water binnen de vergunningen niet te gebruiken. Dat levert (fictief) besparingen op, 17 miljoen m3 per jaar. Welke vergunningen met welke (drinkwater)bedrijven zijn dit en welke afspraken zijn er gemaakt?

Wat was de niet-benutte ruimte en welke ruimte werd wel benut maar wordt nu niet gebruikt door de afspraken? Hoeveel niet-benutte ruimte zit er naar verwachting/ongeveer in alle huidige watervergunningen die onder provinciaal bevoegd gezag vallen?

Kan er een overzicht worden gemaakt van de top 30 grootste wateronttrekkers in Brabant, en welke niet-benutte ruimte er zit in deze watervergunningen? (gezien de fluctuaties in onttrekkingen mag er ook een schatting worden gemaakt) (blz 20)

Antwoord 36

Met de volgende 5 (drinkwater) bedrijven zijn overeenkomsten afgesloten in 2020:

- Aviko: afspraken over optimalisatie van de waterstromen binnen zodat er minder water per product wordt gerealiseerd.
- Ardo: afspraken over procesaanpassingen waardoor het bedrijf minder water verbruikt.
- Rendac: afspraken gemaakt over reductie van het waterverbruik met 5% bij een gelijkblijvende productie.
- Agristo: geen eigen onttrekking wel inname drinkwater. Daarbij zijn afspraken gemaakt over inzet om meer gezuiverd afvalwater te gebruiken i.p.v. drinkwater en inzet nieuwe technologie.
- Evides : afspraken over waterbesparing (0,5 miljoen m3) door inzet op hergebruik spoelwater. Daarnaast inzet op publiekscampagne "Bewust met drinkwater"

Daarnaast is in 2019 met Brabant Water een overeenkomst gesloten.

Brabant Water: afspraken over waterbesparingsopgave van 5 miljoen m3 door o.a. inzet op hergebruik spoelwater en terugdringen laagwaardig gebruik bij de industrie en consumenten. Dit door uitvoering te geven aan het [Deltaplan waterbesparing](#) :

Door deze afspraken wordt in totaal bijna 18 miljoen m3 vergunde ruimte niet benut.

Top 30. Vergunningsruimte geschat en afgerond:

Drinkwaterbedrijven		Niet gebruikte ruimte (m3)
1	Brabant Water	s-Hertogenbosch 31.600.000
2	Evides	Rotterdam 5.500.000

Industrie		
3	Heineken Netherlands Supply	s-Hertogenbosch 5.400.000
4	Swinkels Family Brewers N.V.	Lieshout 3.200.000
5	Nyrstar Budel BV	Budel 150.000
6	FUJIFILM Manufacturing Europe B.V.	Tilburg 1.900.000
7	CAMPINA p/a DMV International	Veghel 200.000
8	SENSUS	Roosendaal 300.000
9	Nyrstar Budel BV	Budel-Dorplein 150.000

Industrie			
10	Rendac Son BV	Son	75.000
11	Coca-Cola Enterprises Nederland BV	Dongen	700.000
12	Refresco Benelux BV	Maarheeze	0
13	Brabant Water NV, Vredeoord (vh Philips)	Eindhoven	0
14	InBev Nederland BV	Valkenswaard	250.000
15	Trobas Gelatine B.V.	Dongen	0
16	Ardo B.V.	Zundert	1.500.000
17	Maasoever Cold Store B.V.	Waspik	150.000
18	Alumet B.V.	Etten-Leur	0
19	ECCO Tannery Holland B.V.	Dongen	150.000
20	Saint-Gobain Construction Products Nederland BV	Etten-Leur	125.000
21	CAMPINA p/a DMV International	s-Hertogenbosch	0
22	International Flavors en Fragrances B.V.	Tilburg	0
23	HTL-DHT	Eindhoven	100.000
24	Aviko BV	Cuijk	250.000
25	Nyrstar Budel BV, onderdrainage	Budel-Dorplein	0
26	Nieuw Prinsenland Water BV	Steenbergen - Dinteloord	0
27	Artex B.V.	Aarle-Rixtel	75.000
28	Hydro Extrusion Drunen B.V.	Drunen	400.000
29	Mauser Benelux BV	Oosterhout	150.000
30	LDM bv	Drunen	200.000

Vraag 37

Kan worden aangegeven wat per jaar de afgelopen zes jaar aan volume drinkwater is onttrokken door Brabant Water?

Antwoord 37

De jaarlijks onttrokken hoeveelheid, in miljoen m3 per jaar, van Brabant Water zijn :

2015 : 186,6

2016 : 187,4

2017 : 190,4

2018 : 201,8

2019 : 198,0

2020 : 205,0

Vraag 38

Jaarstukken blz 21

Er wordt ingezet op een vitale bodem. Nu is er een indicator geformuleerd in het aantal deelnemers aan bijeenkomsten kennisoverdracht. Maar wat is het resultaat van deze inspanningen?

Is er aan de Staten meer inzicht te geven wat het concreet oplevert qua bodemherstel/verbetering?

Hoeveel hectare, en welke bodemverbeteringen zijn (of worden in de toekomst) zichtbaar?

Antwoord 38

Via het organiseren van (laagdrempelige) kennisoverdracht / kennisuitwisseling door ervaringsdeskundigen (agrariërs) worden andere agrarische ondernemers zich nog meer bewust van het belang van een vitale bodem voor goede en stabiele gewasopbrengsten, zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van het water- en bodemsysteem en biodiversiteit.

Het overdragen van kennis door collega-ondernemers en uitwisselen van (positieve en negatieve) ervaringen zal leiden tot een grotere betrokkenheid, draagvlak en bereidheid om kansrijke maatregelen ook op het eigen bedrijf toe te passen.

Er bestaan geen wettelijke opgaven ten aanzien van verbetering van de bodemvitaliteit. Agrariërs worden daarom gestimuleerd om gerichte bodemmaatregelen te nemen die hun positieve effect voor de gewasopbrengst en waterkwaliteit (door betere benutting van meststoffen) in de praktijk van het boerenbedrijf hebben aangetoond.

Het bodemkundig effect van de kennisuitwisseling hangt af van de concrete situatie bij een agrarische ondernemer en is maatwerk. Vanaf begin 2022 gaat een grootschalig (meerjarig) praktijkproject voor bodemverbetering op het agrarische bedrijf van start (Bodem-Up 2.0), waarbij alle gronden van het agrarische bedrijf in beschouwing worden genomen. Er zal een registratie plaatsvinden van het aantal deelnemende bedrijven en van het bedrijfsoppervlak waarop bodemmaatregelen getroffen gaan worden. Het type bodemmaatregelen wordt bepaald aan de hand van een bedrijfsanalyse en van de lokale omstandigheden (grondsoort, bedrijfstype, knelpunten voor boer en milieu). Het gaat dus om maatwerk.

Vraag 39

Jaarstukken blz 27 Waarom is er vertraging opgetreden in de bodemsanering? welke gebieden zijn dit en wat was hiervoor de reden?

Antwoord 39

Tijdens de voorbereiding en uitvoering van een bodemsanering is communicatie en afstemming met betrokken terreineigenaren en omringende bewoners essentieel. Deze afstemming vindt plaats op locatie, bij de mensen thuis. Aan het begin van de eerste COVID lockdown is een aantal besluitvormende overleggen opgeschort, met het idee dat ze op korte termijn hervat zouden kunnen worden. Dit bleek echter niet het geval. Hierdoor is er pas rondom de zomer op andere manieren communicatie tot stand gekomen. Deze vertraging heeft ervoor gezorgd dat bij een aantal bodemsaneringen mijlpalen niet in 2020 behaald werden en de daaraan gekoppelde betalingen in 2021 zijn uitgevoerd.

Vraag 40

Jaarstukken blz 29 Nog niet alle Brabantse gemeenten hebben het schone lucht akkoord ondertekend, wat is hiervan de reden?

Antwoord 40

Hier kunnen diverse redenen aan ten grondslag liggen. Wij horen van met name kleinere gemeenten dat zij moeite hebben de tijd en capaciteit vrij te maken om op een goede manier invulling te geven aan het akkoord. Ook vinden sommige gemeenten het lastig de consequenties te overzien. Goede ontwikkeling is dat gemeenten zich met regionale samenwerking proberen aan te sluiten bij het akkoord. In Noordoost-Brabant hebben gemeenten hier inmiddels afspraken over gemaakt. In Zuidoost-Brabant wordt regionale samenwerking onderzocht. In Midden- en West-Brabant voeren we verkennende gesprekken om te inventariseren welke ambities en behoeften gemeenten hebben, zowel op het SLA als op het vlak van regionale samenwerking op luchtkwaliteit.

Vraag 41

Jaarstukken blz 29

Voor de realisatie van het NNB wordt, zowel voor grondverwerving/functieverandering en inrichting, alleen de gerealiseerde hectares cumulatief weergegeven. Dit is een andere manier van weergave dan eerder. Kan ook de (geschatte) realisatie in hectares worden weergegeven van grondverwerving/functieverandering en inrichting in 2020? Anders gezegd: zonder cumulatie mee te nemen.

Antwoord 41

De realisatie voor verwerving in 2020 komt op 376 ha en voor inrichting op 103 ha. Dit zijn de voorlopige cijfers die we aan BIJ12 hebben aangeleverd voor de Voortgangsrapportage natuur waarover later dit jaar een statenmededeling verschijnt.

Vraag 42

Jaarstukken blz 30

Voor de realisatie van EVZ worden gemeenten nadrukkelijk aangesproken lezen we op pagina 30. Hebben gemeenten voor de komende jaren al concreet toegezegd om de droge EVZ's te gaan realiseren? Zo ja, om hoeveel hectare gaat dit?

Antwoord 42

Nee, er zijn geen concrete toezeggingen van gemeenten EVZ's te gaan realiseren. We weten van een aantal gemeenten dat ze een inspanning leveren om de komende jaren EVZ's te gaan realiseren.

Vraag 43

Jaarstukken blz 31

In 2023 daalt het aantal hectares dat subsidie ontvangt voor agrarisch natuurbeheer. Wat zijn hiervan de ecologische en financiële gevolgen? Hoe zit dit voor de jaren na 2023?

Antwoord 43

Het nieuwe GLB gaat vanaf 2023 van start. Sprake is dan ook van nieuwe ontwikkelingen en aanpassingen van het agrarisch natuurbeheer, zowel op inhoud en regelgeving. Bovendien hebben wij te maken met nieuwe meerjarige financiële afspraken tussen de EU, Rijk en Provincies, die nu nog geen inzicht geven in te verwachten ha voor Brabant vanaf 2023. Daarom staan hier nog de cijfers gebaseerd op het oorspronkelijke budget. In 2018 stelde de toenmalige staatssecretaris eenmalig extra budget beschikbaar tot het eind van de oude GLB-beheerperiode. De cijfers vanaf 2023 geven daardoor een daling te zien er van uitgaande dat het eenmalige extra budget dan wegvalt. Inzet van Noord-Brabant is dat onder het nieuwe GLB het aantal ha agrarisch natuurbeheer niet daalt, maar minimaal gelijk blijft en bij voorkeur hoger uitkomt.

Vraag 44

Jaarstukken blz 38

Kan er meer toelichting worden gegeven waarom er een onderbesteding is op de 'ambitiemiddelen milieu'? Wat gebeurt er met dit geld?

Antwoord 44

De onderbesteding betreft diverse budgetten binnen milieu.

PMWP-budget (blijft beschikbaar in reserve PMWP)

De meeste onderbesteding betreft €3 ton voor budget dat geraamd is voor m.n. monitoring van het regionaal meetnet, waarvan blijkt dat de verplichting op 2021 drukt i.p.v. 2020. Daarnaast is een onderbesteding op budget voor groene groei (€49.000) i.v.m. vertraging vaststelling UA CE en gezonde leefomgeving (€43.000), die deels te verklaren is door latere facturering en deels te ruime raming.

Regulier budget

Op diverse reguliere budgetten is sprake van onderbesteding omdat facturering later plaatsvindt door vertraging van werkzaamheden, zoals bij Milieu Effect Rapportages, uitvoering nazorg stortplaatsen en meten lucht, geluid, geur. Grootste onderbesteding betreft budget voor gevelsaneringen geluid (€225.000), zie toelichting op blz. 34 jaarrekening m.b.t. geluidsoverlast Brabanders. Voor de laatste wordt een overhevelingsvoorstel gedaan. Onderbesteding op overige reguliere budgetten valt vrij naar de algemene middelen.

Bestuursakkoordmiddelen

In het bestuursakkoord is een Voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld voor thema 'Gezondheid'. De onderbesteding van €71.000 wordt overgeheveld naar 2022.

Vraag 45

Jaarstukken blz 38

Hoe komt het er minder opruimingssubsidies drugsdumpingen zijn aangevraagd dan voorzien, terwijl de problematiek nog urgent en hoog is? Wat zijn de vereisten voor het aanvragen van een subsidie? (blz 38)

Antwoord 45

Jaarlijks stelt het ministerie landelijk 1 miljoen euro beschikbaar t.b.v. deze subsidieregeling. Dit budget wordt vervolgens verdeeld over de 12 provincies aan de hand van een verdeelsleutel, gebaseerd op ervaringscijfers. Noord-Brabant heeft hierdoor het meest beschikbare budget. Afgelopen jaren is gebleken dat het jaarlijkse budget vanuit het rijk ruim voldoende is. Het is in die zin dus in lijn der verwachting dat er een financiële afwijking is en er restantbudget is.

Vergelijken we de aanvragen met voorgaande jaren, lijkt er t.o.v. 2018 en 2019 wel een daling te zijn. Dit is in lijn met de dalende trend van dumplocaties, zie antwoord vraag 23.

Voor het aanvragen van subsidie is vereist dat de dumplocatie in Noord-Brabant is gelegen en deze ligt binnen de territoriale bevoegdheid van de aanvrager ofwel eigendom/erfpachtrecht is van de aanvrager. Daarnaast dient het project gericht te zijn op herstel van de bodem of oppervlaktewater ofwel bodemsanering, als rechtstreeks gevolg van de aanwezigheid van gedumpt drugsafval.

Om in aanmerking voor een subsidie te komen is daarnaast bewijslast nodig, zoals de melding of aangifte bij de politie; een beschrijving en foto's van het gedumpte drugsafval als een bewijs van de gemaakte kosten voor de afvoer en verwijdering van het drugsafval.

Nagekomen technische vragen van de fractie PVV

Vraag 46

Kan de provincie aangegeven op detailkaarten per gemeente waar het afgelopen jaar een negatief zwemadvies heeft gegolden? En kan de provincie op deze detailkaarten aangeven waar de informatie-/waarschuwborden op locatie staan die geplaatst zijn vóór 13-6-2021?

Antwoord 46

Het is niet mogelijk om op detailkaarten per gemeente aan te geven waar het afgelopen jaar 2020 een negatief zwemadvies heeft gegolden. Wel hebben we een overzicht van alle Brabantse officieel aangewezen zwemwaterlocaties waar een negatief zwemadvies voor heeft gegolden (of nog steeds geldend kan zijn) in 2020. Zie daarvoor onderstaande overzichtstabel. Bovendien valt het actuele zwemadvies voor alle officiële zwemwaterlocaties via het portaal www.zwemwater.nl na te slaan. Het portaal omvat ook een kaart waar de zwemwaterlocaties met het actuele advies zich precies in Noord-Brabant bevinden. We hebben geen overzicht waar precies alle informatie-/waarschuwborden per zwemwaterlocatie staan geplaatst.

datum	naam zwemplas	onderwerp	publieksinfo van kracht
8-apr-20	Rooije plas	onveilige onderwaterbodem	waarschuwing
23-apr-20	Rauwbraken diep	blauwalgen	waarschuwing
5-mei-20	Beekse Bergen speelland	onveilige onderwaterbodem	waarschuwing
1-mei-20	Westpolderplas	blauwalgen	waarschuwing
3-jun-20	t Zand Alphen	lage waterstand	waarschuwing
11-jun-20	Ottermeerhoeve	blauwalgen	waarschuwing
24-jun-20	Oosterplas	brokjes blauwwiermatten	waarschuwing
25-jun-20	t Hoefsven	blauwalgen	waarschuwing
1-jul-20	Oostplas	Intestinale Entrococcen	nader onderzoek
1-jul-20	Spartelvijver	blauwalgen	waarschuwing
9-jul-20	Markeplaat	blauwalgen	waarschuwing
23-jul-20	Dierenbos	Intestinale Entrococcen	nader onderzoek
23-jul-20	Hartje Groen	blauwalgen	Negatief Zwemadvies
23-jul-20	Ottermeerhoeve	blauwalgen	waarschuwing
23-jul-20	Westpolderplas	blauwalgen	waarschuwing
23-jul-20	Plas aan de Reeweg	opheffen negatief zwemadvies	Negatief Zwemadvies
24-jul-20	Dierenbos	slechte waterkwaliteit	Negatief zwemadvies
29-jul-20	Spartelvijver	blauwalgen	waarschuwing
29-jul-20	Oostplas	blauwalgen	waarschuwing
29-jul-20	Kurenpolder	blauwalgen	waarschuwing
6-aug-20	Markeplaat	blauwalgen	waarschuwing
10-aug-20	Hof van Capelle	blauwalgen drijfslagen	nader onderzoek
12-aug-20	Oostplas Goirle	Intestinale Enterococcen	nader onderzoek
13-aug-20	Hof van Capelle	blauwalgen	Negatief Zwemadvies
17-aug-20	Vakantiepark Dierenbos	nader onderzoek gezondheidsklachten	waarschuwing, meldingen van gezondheidsklachten
19-aug-20	Oostappen Prinsenmeer	blauwalgen 1 zone en meldingen huidklachten 2 zones	waarschuwing

datum	naam zwemplas	onderwerp	publieksinfo van kracht
19-aug-20	Vakantiepark Dierenbos	analyseresultaten nader onderzoek 17-08-2020	Zwemverbod
20-aug-20	Plas op de Markeplaat	blauwalgen	waarschuwing
2-sep-20	Oosterplas Den Bosch	blauwalgen	waarschuwing
3-sep-20	Smokkelstrand	blauwalgen	Negatief Zwemadvies
7-sep-20	Langspier	waarschuwing ivm drijfslag cat. II	waarschuwing
9-sep-20	De Beekse Bergen zone 2	blauwalgen	waarschuwing
10-sep-20	Lithse Ham gemeentestrand	blauwalgen visueel	waarschuwing
10-sep-20	Lithse Ham dagstrand	blauwalgen visueel	waarschuwing
15-sep-20	Oostappen West (Prinsenmeer)	blauwalgen visueel drijfslagen en biovolume	waarschuwing
15-sep-20	Oostappen Noord (Prinsenmeer)	blauwalgen visueel drijfslagen en biovolume	waarschuwing
17-sep-20	Binnenschelde	blauwalgen	waarschuwing
18-sep-20	de Kuilen Mill	blauwalgen	waarschuwing
30-sep-20	Westpolderplas	blauwalgen	waarschuwing
30-sep-20	Plas aan de Reeweg	blauwalgen	waarschuwing

Vraag 47

graag ontvangt de PVV een overzicht van alle inkopen/bestellingen/bestedingen van:

- externe inhuur (capaciteit)
- externe inhuur (prestatiebasis: dus bijvoorbeeld tbv onderzoeken, adviezen, rapporten, implementaties etc)
- rapporten, adviezen, onderzoeken (als 'overige lasten'-post en via eigen personeel)

In de lijst zien wij graag de volgende onderdelen terug:

- naam klus/project/advies
- of deze intern en/of extern zijn uitgevoerd (indien gemengd: meerdere regels)
- welk programma het betreft
- naam uitvoerende bedrijf/bedrijven en/of zzp-er(s) dan wel 'intern <<programma>>' indien intern door eigen personeel van de provincie
- indien open access: vindbaarheid rapport/url
- kosten van de publicatie/project/onderzoek/advies.
- herleidbaar uurtarief ingeval van inhuur of opdracht met uurtarief (dus bestede tijd op boekingsinfo)

Antwoord 47

Beantwoording vergt meer tijd en volgt later.

Vraag 48

In het accountantsverslag 2020 is gekwantificeerd hoeveel afwijking van het eigen inkoopbeleid in 2019 is geconstateerd. Bij de technische vragen van de jaarrekening 2019 heeft de PVV hier specifiek naar gevraagd. Waarom is de informatie niet verstrekt?

Antwoord 48

[Het antwoord op de vraag bij de jaarstukken 2019 is vorig jaar juni toegevoegd op de Brabant-Site bij de vergaderstukken van PS voor de vergadering van 3 juli 2020 .](#)

Vraag 49

Graag meer achtergrond en toelichting betreffende de 'voordelen ontwikkelbedrijf', nl de vrijval van de voorziening Pivot Park en de exploitatie van LPM.

Antwoord 49

Er was in de risicoreserve Ontwikkelbedrijf voor LPM een risicoreservering opgenomen van € 7,5 miljoen. Deze risicoreservering is naar beneden bijgesteld naar € 4,6 miljoen. Het verschil is toegevoegd aan de vrije ruimte van de risicoreserve van het Ontwikkelbedrijf. De vrijval m.b.t. voorziening Pivot Park betrof een risicoafdekking via de algemene risicoreserve (niet via risicoreserve ontwikkelbedrijf). Daarmee zijn er m.b.t. deze vrijval geen financiële consequenties voor het Ontwikkelbedrijf.

Vraag 50

Vorig jaar heeft het college toegezegd om PS eind 2020 op de hoogte te brengen van de tussentijdse vorderingen als het gaat om de organisatie-inrichting/-voorbereiding rondom de invoering van de Rechtmatigheidsverklaring GS. Wat is de stand van zaken? Graag ontvangen wij het Plan van aanpak.

Antwoord 50

[Zie bijgaand Plan van aanpak.](#)

Vraag 51

In programma 8 heeft een onrechtmatige overschrijding plaatsgevonden inzake doorbetalen van beschikbaarheidsvergoeding OV. Waarom is bij reguliere doorbetaling überhaupt sprake van hogere lasten? De kosten zijn immers niet hoger geworden voor de OV bedrijven, vanwaar de hogere vergoeding?

Antwoord 51

Er zijn geen extra provinciale middelen besteed aan Openbaar Vervoer. De provincie heeft als decentrale vervoersautoriteit wel de volledige exploitatiesubsidie (reeds geraamd op de meerjarige begroting) uitbetaald ondanks dat er door de vervoerder minder dienstregelingsuren (DRU's) zijn gereden vanwege corona. Dat was ook één van de voorwaarden voor de beschikbaarheidsvergoeding vanuit het Rijk. Deze vergoeding als compensatie van de gemiste reizigersinkomsten vanwege lagere reizigers aantallen (en doorlopende (vaste) kosten) is ook 1 op 1 naar de vervoerders doorgezet. De Staten zijn / worden medio juni hierover nader geïnformeerd via de statenmededeling: Landelijke (financiële) afspraken Openbaar Vervoer sector m.b.t. de coronacrisis.

Daarmee kon de vitale functie van het OV in het mobiliteitssysteem tijdens de corona-pandemie in stand worden gehouden.

Vraag 52

Overhevelingsvoorstel arbeidsmigranten: Waarom worden de criteria hier niet gerespecteerd? Waarom is de verlenging van een KADER niet via een statenvoorstel aan PS voorgelegd?

Antwoord 52

Uw Staten zijn geïnformeerd middels een statenmededeling op 8 december 2020 en 2 maart 2021 over de bestuursopdracht arbeidsmigratie. Hierover is ook met uw Staten van gedachten gewisseld tijdens een oordeelsvormende themabijeenkomst op 28 mei jl. Er is geen sprake van een nieuw kader, maar het hier gaat om een verlenging van een bestuursopdracht, waarvan de bevoegdheid bij GS ligt.

Formeel wordt er niet voldaan aan de overhevelingscriteria. Een van de criteria is dat er mag worden overgeheveld als wij verplichtingen zijn aangegaan en het jaar daarop geen budget hebben.

GS hebben reeds in december 2020 een intentioneel besluit genomen tot verlenging van de bestuursopdracht arbeidsmigratie. Er was dus al wel sprake van een bestuurlijke verplichting, al was dit nog geen "harde" verplichting. Vanwege de bestuurlijke verplichting hebben wij gemeend om toch een voorstel tot overheveling aan uw Staten voor te kunnen leggen, waarbij we transparant aangeven dat het formeel niet voldoet.

Vraag 53

'Restant middelen samenleving tbv inzet BOF2' -> Waren deze restant middelen al specifiek geoormerkt voor BOF2 voordat deze overheveling wordt voorgesteld?

Antwoord 53

Er was vanuit de voor Samenleving beschikbare middelen (Stelpost Sociale Veerkracht) rekening gehouden met inzet voor BOF2 o.b.v. prestatie zoals opgenomen in de begroting 2020 en het 8 december 2020 door GS vastgestelde voorstel BOF2. PS heeft 26 mrt 2021 met dit voorstel ingestemd (voorstel PS 04/21).

Vraag 54

Waarom hebben GS niet bij de behandeling van de slotbegroting melding gedaan van de nog diverse plannen voor overheveling, die immers op dat moment van behandeling wél al bekend zijn?

Antwoord 54

Bij het proces van de slotwijziging is geen uitvraag gedaan naar de stand van zaken van realisatie van de prestaties. Pas bij het opstellen van de jaarstukken blijkt in hoeverre de prestaties daadwerkelijk zijn achtergebleven op de planning en welke daarbij horen middelen resteren. Op basis daarvan worden bij de jaarstukken de voorstellen tot overheveling expliciet aan PS voorgelegd.

Vraag 55

Waarom is, gezien de forse omvang van de reserves, de huur van NoordBrabants Museum kwijtescholden? Is ook overwogen om NoordBrabants museum deze zelf te laten overbruggen, wat gezien de omvang van de reserves makkelijk kon? Waarom is dat niet overwogen? Graag ontvangen we alle documenten rondom de aanvraag, beoordeling en besluitvorming van deze kwijtschelding. Is deze kwijtschelding verwerkt als een subsidie? Zo nee, hoe dan?

Antwoord 55

Beantwoording vergt meer tijd en volgt later.

Vraag 56

Tav de niet-naleving van het eigen inkoopbeleid concludeert GS "... zoekt de provincie naar de juiste balans tussen doelmatigheid en rechtmatigheid. Die insteek blijkt gelet op de omvang en ontwikkeling van aanbestedingsonrechtmatigheid naar behoren te functioneren" Graag meer toelichting op deze conclusie. Niet voldoen aan inkoopbeleid impliceert immers óók niet voldoen aan de bepalingen uit de Gids Proportionaliteit, die net als de Aanbestedingswet, nageleefd moet worden.

Antwoord 56

Wij zien een terugloop in de omvang van de geconstateerde onrechtmatigheden en concluderen op grond daarvan dat we steeds beter in staat zijn om de juiste afwegingen te maken bij de praktische invulling van het inkoopbeleid.

Vraag 57

Waarom wil GS de nieuwe Nota Reserves gelijktijdig met de behandeling van de begroting doen? Is er niets geleerd van de actualisatie van de financiële verordening bij de begroting 2020?

Antwoord 57

De begroting is het moment om het beleid vast te stellen, derhalve wordt het gelijktijdig aangeboden. Het bevat de kaders van het vormen van reserves en heeft geen last van "het moment" van inwerking treden, zoals dat wellicht het geval was bij de actualisatie van de financiële verordening.

Vraag 58

Waarom is er geen integraal risicobeleid?

Antwoord 58

In september 2019 is de Beleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld door GS. Hierin staat het beleid voor integraal risicomanagement beschreven. In de brede aanpak van risicomanagement is fraude een van de onderwerpen die geanalyseerd worden.

Fraude is als risico onderkend in de organisatie en hierop zijn reeds meerdere maatregelen genomen.

Vraag 59

Wie/wat is NBM?

Antwoord 59

NBM staat voor Noordbrabant museum.

Vraag 60

Zorgplicht Archiven: "Het is van belang dat de informatie gerelateerd aan de coronacrisis in samenhang geraadpleegd en gemonitord kan worden". Kan hieruit worden geconcludeerd dat GS vindt dat er ook archieven/informatie is die niet 'in samenhang geraadpleegd en gemonitord moet kunnen worden'?

Antwoord 60

Nee, archieven/informatie dienen in samenhang geraadpleegd en gemonitord kunnen worden. Echter de impact van Corona/Covid-19 heeft gevolgen gehad voor meerdere programma's bij de provincie, hierdoor is in het zaakstelsel MyCorsa Nxt veel informatie vastgelegd. Om de informatie in samenhang te kunnen raadplegen en monitoren zijn er maatregelen getroffen.

Vraag 61

. wat is de stand van zaken van de e-learning/training informatiebeheer?

Antwoord 61

De e-learning informatiebeheer is eind maart via de Brabant Academie beschikbaar gesteld aan alle provinciale medewerkers. Deze is op 29 maart tijdens de maandelijkse webcast voor de medewerkers en via het intranet onder de aandacht gebracht.

Vraag 62

JR 2019 signaleert de accountant dat er nog nauwelijks initiatieven zijn tav de rechtmatigheidsverklaring. JR 2020 signaleert de accountant diverse activiteiten in dit kader, zoals allerlei informatierondjes bij diverse gremia. Welk oordeel heeft de accountant daadwerkelijk over de slagingskansen, en welke risico's signaleert de accountant nog tav het 'rechtmatigheidsverklaring bij GS'-dossier.

Antwoord 62 Beantwoording BDO

De basis voor de rechtmatigheidsverantwoording is gelegen in de onderliggende processen en interne beheersing. Zie ook de notitie Rechtmatigheidsverantwoording hoofdstuk 5 van de commissie BADO waar het model van "Drie verdedigingslijnen" wordt beschreven. In onze boardletter naar aanleiding van de interimcontrole hebben wij expliciet gerapporteerd over de invulling van de "Drie verdedigingslijnen". Wij hebben hierover het volgende gerapporteerd:

"Bij de provincie Noord-Brabant is het three lines of defense-model ingericht binnen de organisatie. Binnen de first line of defense, het primaire proces, zijn de lijnmanagers verantwoordelijk voor de processen. Interne beheersmaatregelen worden uitgevoerd door de functionarissen die betrokken zijn bij de uitvoering van de dagelijkse activiteiten in de organisatie en het lijnmanagement. Binnen de second line of defense, de ondersteunende processen, opereren de adviseurs bedrijfsvoering die de eerste lijn adviseren op het gebied van bedrijfsvoering, managementinformatie en P&C-producten. De planning- & controlcyclus en het risicomangement zijn daarbij belangrijke instrumenten. Het sluitstuk is de third line of defense die wordt gevormd door team CC&A en de verbijzonderde interne controle betreft. Team CC&A controleert op basis van het interne controleplan of de 1e en 2e lijn haar taken goed uitvoeren en beoordeelt of het samenspel tussen de 1e en 2e lijn soepel functioneert. Hierbij voert team CC&A interne controles uit op basis van het interne controleplan en bevindingen worden besproken met de verantwoordelijke manager(s) en middels interne controle rapportages gerapporteerd."

Op basis van onze observaties in het kader van de jaarrekeningcontrole 2020 schatten wij de slagingskansen in als hoog.

Het belangrijkste risico t.a.v. de rechtmatigheidsverklaring betreft de onduidelijkheid rondom de externe kaderstelling. De wetgeving moet nog aangepast worden waarna de commissie BBV komt met de nieuwe kadernota rechtmatigheid. We hebben vernomen dat deze naar aanleiding van de consultatieronde in december 2020 / januari 2021 nog aangepast is. Deze is echter nog niet gepubliceerd. De commissie BBV zal zich voornamelijk richten op wat er in de jaarrekening verantwoord dient te worden. Naar verwachting zal de commissie BADO nader uitwerken hoe de rechtmatigheidsverantwoording tot stand zou moeten komen. Het Ministerie van BZK zal een voorbeeld controleframework nader uit laten werken. Hoe e.e.a. er exact uit komt te zien is daardoor nog onduidelijk.

Vraag 63

. Tav Fraude stelt de accountant graag de dialoog met PS aan te gaan. Graag een concreet oordeel van de accountant tav de maatregelen/maatregelniveau van GS. Hoe oordeelt de accountant over het niveau van fraude(risico) preventie en welke concrete aanbevelingen aan GS en PS heeft de accountant. Op welke manier is het onderwerp besproken met GS, en wat was de uitkomst?

Antwoord 63 Beantwoording BDO

Onze controle is momenteel niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole, houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en de mogelijke fraudesituaties besproken met financiële beleidsmedewerkers, uw concerncontroller. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor materiële fraude opgeleverd.

Bij de beoordeling van het risico omtrent corruptie hebben wij gekeken naar klant specifieke omstandigheden zoals de geografische plaats van de activiteiten, hebben we gekeken naar de sectoren waar corruptie meer dan gemiddeld voorkomt en hebben we beoordeeld in hoeverre buitenlandse wetgeving als de UK Bribery Act en de US Foreign Corrupt Practices Act van invloed kunnen zijn.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

Uw provincie kent per proces een risicoanalyse die als basis dient voor het intern controleplan en de uit te voeren interne controles. Tevens is sprake van een provinciebrede risicoanalyses waarin fraude een onderwerp is. Een centrale (fraude)risicoanalyse is echter niet aanwezig. Wel is in september 2019 het Beleidskader Kansen- en risicomanagement door GS vastgesteld. Hierin is beschreven waar de primaire verantwoordelijkheid voor risicomanagement ligt en in de begroting en jaarrekening zijn de risico's per programma beschreven. Monitoring en de te nemen maatregelen vinden binnen de programma's plaats en worden besproken tussen de programmamanager en portfoliodirecteur. Tevens beschikt de provincie Noord-Brabant als ingestelde beheersmaatregelen over diverse Gedragscodes voor GS, PS en de ambtelijke organisatie, een fraudeprotocol, is in de CAO Provincies een Regeling melden van vermoedens van een misstand opgenomen en wordt jaarlijks een jaarverslag integriteit gepubliceerd.

Zoals aangegeven in ons accountantsverslag zal er de komende jaren vanuit de accountantscontrole nog nadrukkelijker aandacht worden gegeven aan fraudepreventie. Onze beroepsorganisatie de NBA heeft hiertoe een notitie "Best practice maatregelen frauderisicobeheersing voor bestuurders en toezichhouders" onderhanden die in het najaar zal worden gepubliceerd. In deze best practice wordt de rol van bestuurders en toezichhoudende organen als ook de rol van de accountant ten aanzien van het voorkomen en detecteren van fraude benadrukt en heeft als doel om het fraudebewustzijn en kennis ten aanzien van frauderisicobeheersing te vergroten. Als accountant van PS gaan wij graag met u de dialoog aan over frauderisicobeheersing. Desgewenst betrekken we hier ook GS bij.

Vraag 64

. heeft de accountant ook gecontroleerd of er binnen de provincie ingehuurd externen zijn die omgerekend naar fulltime basis hoger dan de WNT norm ontvangen?

Antwoord 64 Beantwoording BDO

Wij hebben hier geen specifieke werkzaamheden op verricht. Voor de controle van de WNT baseren wij onze werkzaamheden op het Controleprotocol Wet Normering Topinkomens (WNT). De WNT heeft alleen betrekking op topfunctionarissen. Niet-topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vallen buiten de reikwijdte van de wet. Dit blijkt eveneens uit de Vragen & Antwoorden zoals door het Ministerie van BZK zijn gepubliceerd:

<https://www.topinkomens.nl/documenten/vragen-en-antwoorden/legt-de-wnt-verplichtingen-op-t-a-v-niet-topfunctionarissen-zonder-dienstbetrekking>

Vraag 65

De rapportage is vrij minimalistisch als het gaat om uw natuurlijke adviesfunctie, ingaan op de interne beheersing, IT-beheersing, security, en follow-up nav eerdere rapportages. Volgt er nog iets? Is dit wellicht incompleet?

Antwoord 65 Beantwoording BDO

Beantwoording BDO: Als accountant kennen wij twee rapportagemomenten. N.a.v. de interim-controle verstrekken wij een boardletter t.b.v. PS en n.a.v. de jaarrekeningcontrole verstrekken wij een accountantsverslag t.b.v. PS. Hierdoor is sprake van een volgtijdelijkheid in rapportage, waarbij wij achtereenvolgens aan u

rapporteren via: boardletter 2019, accountantsverslag 2019, boardletter 2020, accountantsverslag 2020 en komend najaar de boardletter 2021.

De boardletter ziet toe op ons beeld van de interne beheersing en IT-beheersing; het accountantsverslag is gericht op de financiële positie in de jaarstukken en hierin is opgenomen ons eindoordeel met betrekking tot de getrouwheid en rechtmatigheid. In overeenstemming met uw opdracht rapporteren wij aan PS en bent u als PS de doelgroep. In deze rapportage blijft u daarmee bespaard van diverse (inhoudelijke) details. De opvolging van in eerdere rapportages geconstateerde bevindingen ten aanzien van de interne beheersing vindt plaats bij de interim-controle 2021 en wij rapporteren hierover in onze boardletter 2021. Doordat het accountantsverslag gericht is op de financiële positie in de jaarstukken, vindt hierin geen opvolging plaats van de bevindingen zoals opgenomen in de boardletter.

Nagekomen technische vragen van de fractie ChristenUnie SGP

Vraag 66

Op pagina 3 van de Jaarstukken 2020 wordt gemeld dat het PON onderzoek heeft gedaan naar de impact op de samenleving; zijn de uitkomsten bekend?

Antwoord 66

Het Pon heeft in opdracht van de provincie periodieke metingen uitgevoerd naar de maatschappelijke impact van corona. Deze gegevens hebben wij ook ter beschikking gesteld aan de Brabantse Veiligheidsregio's om mee te kunnen nemen in hun beleidsafwegingen en verspreid via de Brabantse Impact Monitor Corona.

De resultaten zijn te vinden via:

<https://www.brabant.nl/subsites/corona/nieuws/2021/hoe-denken-brabanders-over-het-coronavirus-8>

<https://www.brabant.nl/subsites/corona/nieuws/2021/hoe-denken-brabanders-over-het-coronavirus-7>

<https://www.brabant.nl/subsites/corona/nieuws/2020/hoe-denken-brabanders-over-het-coronavirus-6>

<https://www.brabant.nl/actueel/nieuws/bestuur/2020/hoe-denken-brabanders-over-het-coronavirus-5>

<https://www.brabant.nl/subsites/corona/nieuws/2020/hoe-denken-brabanders-over-het-coronavirus-4>

<https://www.brabant.nl/subsites/corona/nieuws/2020/hoe-denken-brabanders-over-het-coronavirus-3>

<https://www.brabant.nl/actueel/nieuws/bestuur/2020/vervolgmeting-brabanders-over-het-coronavirus>

<https://www.brabant.nl/actueel/nieuws/bestuur/2020/hoe-denken-brabanders-over-het-coronavirus>

De gegevens van al deze metingen zijn ook benut om een bredere analyse van de impact van corona te maken in de Brabantse Veerkrachtmonitor 2020: <https://hetpon-telos.nl/portfolio/veranderende-kracht-van-brabant-derde-veerkrachtmonitor/>.

Vraag 67

Er zijn afspraken gemaakt over extra natuurherstel in en rondom onze stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden (pg.4). Is er in de praktijk sprake van herstel?

Antwoord 67

In 2020 zijn er afspraken gemaakt over extra middelen voor extra natuurherstel van de stikstofgevoelige N2000-gebieden. In 2021 is hiervoor door GS een aanvraag ingediend bij het Rijk voor een specifieke uitkering van het landelijk programma natuur. De uitvoering van deze maatregelen voor extra natuurherstel moet dus nog plaats vinden en zal gedeeltelijk via de gebiedsgerichte aanpak groen-blauw plaatsvinden. De actuele stand van de toestand van de Brabantse natuur kunt u vinden op de website www.brabantinzicht.nl.

Vraag 68

Extra is geïnvesteerd in vergunningverlening met betrekking tot stikstofproblematiek (pg.5). Is de achterstand daarmee weggewerkt?

Antwoord 68

De werkvoorraad aan Wnb-vergunningaanvragen voor de gebiedsbescherming neemt sinds de genomen maatregelen steeds verder af. Op dit moment is de werkvoorraad teruggebracht tot rond de 675 lopende aanvragen, waar deze eerder dit jaar boven de 800 lag. Wij verwachten dat met de maatregelen en huidige inzet de werkvoorraad verder af zal nemen en beogen eind dit jaar de achterstand weggewerkt te hebben.

Vraag 69

We zijn er in geslaagd om de vitale functie van het OV overeind te houden (pg.5). De ChristenUnie-SGP constateert echter dat de buurtbussen niet, dan wel minder rijden. Behoren die niet tot het OV of zijn die per definitie niet vitaal?

Antwoord 69

De streekbussen uit de concessie en de buurtbussen zijn complementair aan elkaar. De buurtbussen zijn daarmee een belangrijke schakel in het OV-netwerk in Brabant. Echter, 2020 was een vreemd jaar. Doordat buurtbussen kleiner zijn én draaien op de inzet van (vaak oudere) vrijwilligers was het niet mogelijk om voldoende voorzorgsmaatregelen te kunnen treffen voor zowel reiziger als chauffeur. Tijdens de periode dat de buurtbussen niet reden konden reizigers in heel Brabant de regiotaxi tegen OV tarief gebruiken om toch op hun bestemming te komen waarmee de vitale functie van het OV gewaarborgd bleef. Inmiddels zijn de nodige aanpassingen gedaan aan de buurtbussen en rijden weer volgens de dienstregeling.

Vraag 70

Voorgesteld wordt van het batig saldo van € 21,1 miljoen € 17,3 miljoen over te hevelen. Wij missen daarvan een overzicht. Kunt u dit overzicht leveren? Is COVID-19 de oorzaak van het niet uitvoeren in 2020?

Antwoord 70

Zie het [statenvoorstel](#) tot vaststelling van de jaarstukken blz 4/5. De oorzaken zijn divers zie [bijlage 3](#).

Vraag 71

Waarom hebben de lasten op de financieringsfunctie door het saneren van geldleningen geleid tot extra lasten ten bedrage van € 6,4 miljoen (pg.85)?

Antwoord 71

Het betreft de lening aan het innovatiefonds.

De waarde van de lening aan het Innovatiefonds (IFB) was per einde 2020 te hoog opgenomen op onze balans. Deze waarde betreft de waarde boven de nominale waarde als gevolg van de positieve resultaten die de BOM met het IFB heeft gerealiseerd. Dit resultaat was ten goede gekomen aan de Investeringsagenda-reserve. De afboeking in 2020, zodat de stand van de lening weer overeenkomt met de stand die BOM in haar jaarrekening heeft opgenomen, is dus ook ten laste van de investeringsagenda gekomen. De stand van de lening aan de BOM m.b.t. IFB is per saldo nog steeds hoger (+ € 17,1 miljoen) dan het daadwerkelijk verstrekte bedrag.

Vraag 72

Op pagina 98 staat dat de aantallen vergunningaanvragen qua raming en realisatie in lijn liggen met de begroting, terwijl op onderdelen grote afwijkingen zijn ontstaan (bijvoorbeeld Nbw). Kunt u verklaren waarom de legesopbrengsten dan toch € 1 miljoen lager zijn uitgevallen?

Antwoord 72

Op hoofdlijnen is het aantal vergunningen wat lager dan gerealiseerd. De legesinkomsten blijven wel meer achter dan oorspronkelijk begroot. De belangrijkste oorzaak zit bij de Wnb waarbij niet alle vergunningen konden worden doorbelast. Dit betrof o.a. vergunningen gebiedsbescherming van vóór 2020 waar sprake is van intrekkingen bij zowel leges als Vvgb's. Aanvragen die op de PAS zijn gebaseerd mogen kostenloos ingetrokken worden. Daarover is besluitvorming in GS geweest.

Ook voor 2021 zijn er financiële gevolgen in de vergunningverlening gebiedsbescherming en de te verhalen leges hieromtrent. PS worden hierover nog geïnformeerd.

Vraag 73

De ChristenUnie-SGP constateert dat de afwijking ten aanzien van overige dekkingsmiddelen (pg.157) aanzienlijk is. Kunt u dit toelichten?

Antwoord 73

Het betreft voordelige ontwikkelingsverschillen op subsidies uit voorgaande jaren die bij de slotwijziging van 2020 tot een bedrag van € 18,4 mln nog niet konden worden geraamd, maar die in de jaarrekening wel als baterealiseatie zijn opgenomen. Zie toelichting jaarstukken blz. 86 en blz 180.

Vraag 74

Bij de heffing vennootschapsbelasting (pg.158) zijn de baten groter dan de lasten. In onze beleving heeft de provincie alleen maar lasten. Kunt u dit toelichten?

Antwoord 74

Op blz 158 van de jaarstukken zijn de bedragen voor de heffing van de vennootschapsbelasting zowel aan de lasten- als aan de batenzijde € 0.

Vraag 75

Waarom zijn uitvoeringen in saneringen, van onder andere Chemiepack, uitgesteld dan wel afgesteld? Financieel levert het een voordeel op van € 3,9 miljoen. Heeft de gevolgen dit gevolgen voor het milieu? Zo ja, wat zijn deze gevolgen?

Antwoord 75

Door de coronamaatregelen is er vertraging opgetreden in het behalen van mijlpalen (afname verontreiniging) bij een aantal saneringen, zoals Chemie-Pack. Aan deze mijlpalen is de uitkering van middelen gehangen. Door de vertraging hebben de betalingen niet meer in 2020 plaatsgevonden, maar in begin 2021. Deze verschuiving heeft geen invloed op het milieu en de benodigde (gereserveerde) middelen.

Vraag 76

Op pagina 181 wordt aangegeven dat de voorziening dubieuze debiteuren voor een bedrag aan € 812.000(1) op peil is gebracht. Waarom moest deze post worden verhoogd? Wat is de reden dat sommige debiteuren niet tot betaling overgaan? Welke maatregelen treft u om dit te voorkomen?

(1) Dat is bijna net zoveel als het saldo aan het begin van 2020 (pg.40 bijlagenboek).

Antwoord 76

Debiteuren-Vorderingen die langer dan een jaar openstaan worden als dubieus aangemerkt.

Begin 2020 ging het om een totaalbedrag van € 975.000. in de loop van 2020 is tot een bedrag van € 788.000 aan debiteuren afgewaardeerd t.l.v. de voorziening. Ultimo 2020 bleek een storting in de voorziening van € 812.000 noodzakelijk om de voorziening op peil te brengen naar het totaal van de langer dan een jaar openstaande vorderingen ad € 999.000.

Vraag 77

Uit pagina 85 blijkt dat de structurele lasten met € 492 miljoen lager uitvallen dan de raming van € 618 miljoen. Hoe verklaart u dat er zoveel structurele lasten zijn weggevallen?

Antwoord 77

Van de lasten 2020 in de oorspronkelijke begroting 2020 en in de jaarstukken 2020 is het volgende beeld te geven:

lasten 2020	bedragen x € 1.000	
	oorspr.begr.	jaarstukken
structureel	618.083	491.873
incidenteel	199.465	239.998
totaal	817.548	731.871

Het verschil in structurele lasten tussen oorspronkelijke begroting en jaarstukken zit voor een groot deel in het sinds het najaar van 2019 (toen de begr.2020 werd vastgesteld) bijgesteld verloop van meerjarige grote projecten zoals N65 (€ 45, mln), EIK XL (€ 5mln), PHS (€ 5,4 mln), Natura 2000 (€ 11,2 mln), bodemsanering Chemiepack (€ 5,7 mln). Daarnaast dragen de lagere Exploitatiekosten ontwikkelbedrijf (€ 9,1 mln), lagere afschrijvingen door switches treasury portefeuilles (€ 7,7 mln), lagere lasten busconcessies/kleinschalig vervoer (€ 4,9 mln), lagere kosten groen-blauwe diensten (€ 3,5 mln), lagere kosten onderzoek en ontwikkeling OV (€ 2 mln), lagere programmakosten sport (€ 2,9 mln) etc etc. bij aan dit verschil in de vergelijking van de structurele lasten.

Vraag 78

De enorme afwijkingen per programma zijn ook de accountant opgevallen. Waarom voorziet BDO dit niet van een uitgebreid commentaar?

Antwoord 78 Beantwoording BDO

Voor de controle op rechtmatigheid baseren wij ons op de Kadernota Rechtmatigheid 2018, die ook van toepassing is op boekjaar 2020. In de Kadernota staat opgenomen 'De accountant toetst niet op doelmatigheid en doeltreffendheid (met andere woorden: zijn de activiteiten op efficiënte wijze uitgevoerd en zijn de gestelde doelen bereikt). Deze taak ligt, zoals opgenomen in artikel 183 lid 1 Provinciewet, bij de rekenkamer. In het kader van de rechtmatigheidscontrole controleren wij of lastenoverschrijdingen op programma's onrechtmatig zijn, maar wij vellen geen oordeel over de doelmatigheid en doeltreffendheid. In de jaarrekening 2020 van de Provincie Noord-Brabant is reeds een uitgebreide analyse van de afwijkingen ten opzichte van de begroting opgenomen. Voor een goed inzicht van de resultaatanalyse lichten wij om deze reden alleen de afwijkingen op hoofdlijnen toe zonder hier een oordeel over te vellen.

Vraag 79

Duidelijk wordt dat er bij de aanbevelingen onrechtmatigheden plaatsvinden, zowel Europees als daar beneden. Wat gaat u in de toekomst doen om dit soort onrechtmatigheden te voorkomen?

Antwoord 79

Wij nemen aan dat u aanbestedingen bedoelt i.p.v. aanbevelingen.

De uitvoering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid is de afgelopen jaren al aangescherpt en verbeterd. Het niveau van de onrechtmatigheidsfouten is daarmee ook naar beneden gegaan. (onrechtmatigheid 2020: € 2,7 mln /2019: € 3,1 mln). Het is nu vooral zaak om deze lijn vast te houden.

Plan van aanpak

Rechtmatigheidsverantwoording

STAP VOOR STAP

WERKGROEP RECHTMATIGHEIDSVANTWOORDING

Inhoud

1 Aanleiding	2
2. Uitgangspunten	3
2 Waar staan we nu?	4
3 Waar willen we heen?	5
4 Wat moet er gebeuren?	6
4.1 De Verbijzonderde Interne Controle (VIC)	6
4.2 Communicatie	6
4.3 Commitment	7
4.4 Stappenplan	7
Bijlage 1 Model rechtmatigheidsverantwoording	10
Bijlage 2 Brabants systeem van control	11
Bijlage 3 Niveaus van steunen door accountant, notitie BADO	12

1 Aanleiding

Er is een wetswijziging voorzien waarin is opgenomen dat Gedeputeerde Staten per verantwoordingsjaar 2021 een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening moet voegen. Deze rechtmatigheidsverantwoording vindt zijn oorsprong in de adviezen van de werkgroep Depla. Het idee is dat zelf verantwoording afleggen door het college over haar rechtmatig handelen het begrip rechtmatigheid een nieuwe impuls geeft.

De argumenten van werkgroep Depla hiervoor zijn:

1. Een expliciete rechtmatigheidsverantwoording onderstreept de politieke aanspreekbaarheid van het College van B&W en GS;
2. Het afgeven van een rechtmatigheidsverantwoording kan een kwaliteit verhogend effect op de financiële bedrijfsvoering bij gemeenten en provincies hebben;
3. De voorgestelde methodiek sluit bovendien aan bij een bredere maatschappelijke trend, waarbij het bestuur verantwoording aflegt over de rechtmatigheid (gebeurt ook op Rijksniveau).

Bron: Adviesrapport commissie Depla 'Vernieuwing van begroting en verantwoording van gemeenten'.

In de media wordt in plaats van over een rechtmatigheidsverantwoording ook wel gesproken over een 'in control statement'. Dit zijn echter geen uitwisselbare begrippen. Een 'in control statement'¹ is meer dan een rechtmatigheidsverantwoording en heeft betrekking op de hele bedrijfsvoering. Rechtmatigheid maakt wel onderdeel uit van het bredere 'in control zijn'.

Het brede juridische begrip rechtmatigheid heeft betrekking op het in overeenstemming handelen met (alle) geldende wetten en regels. In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is de inhoud en strekking van dit begrip aanzienlijk beperkter. Het doel is om vast te stellen of baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen overeenkomstig relevante financiële wet- en regelgeving. Regels van niet-financiële aard zoals bijvoorbeeld de arbeidsovereenkomstenwet of algemene verordening persoonsgegevens maken in beginsel geen onderdeel uit van het normenkader waaraan wordt getoetst.

Op dit moment geeft de controlerend accountant van Provinciale Staten nog een oordeel over de rechtmatigheid en getrouwheid. In de toekomst zal hij alleen nog een oordeel geven over de getrouwheid, waarbij hij ook controleert of de rechtmatigheidsverantwoording getrouw is, zijnde juist en volledig.

In dit plan geven wij aan wat de provincie nog te doen staat om tot een rechtmatigheidsverantwoording te komen. Hierbij moeten wij aantekenen dat bij het schrijven van dit plan de nieuwe wetgeving nog niet definitief is goedgekeurd door de Tweede Kamer. Naar verwachting vindt behandeling plaats in december 2020. Daarom hebben we te maken met enkele onzekerheden, zoals de invulling van nieuw geïntroduceerde begrippen. Een voorbeeld hiervan is het grensbedrag dat door Provinciale Staten moet worden vastgesteld. Het is nog niet helder wat precies met dit bedrag wordt bedoeld.

¹ In Control Statement = Een verklaring dat de interne beheersings- en controlesystemen van een organisatie adequaat en effectief zijn. Met een ICS verklaren het bestuur en management dat de bedrijfsvoering bijdraagt aan de realisatie van beleidsdoelstellingen, zodanig dat er geen grote onverwachte verrassingen zullen optreden. Dit betekent dat de planning- en controlcyclus alle aspecten omvat die in het kader van de realisatie van beleidsdoelstellingen van belang zijn. Daarbij horen transparantie en bewustzijn en het maken van bewuste keuzen over opzet, inrichting, risico's, sturing en beheersing van bedrijfsprocessen.

2. Uitgangspunten

- De commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) heeft inmiddels een modeltekst voor de rechtmatigheidsverantwoording vastgesteld welke als bijlage bij de jaarrekening moet worden gevoegd. Zie voor de modeltekst bijlage 1. Gedeputeerde Staten verklaren hiermee dat alle baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, behoudens de in een lijst aangegeven onrechtmatigheden of onduidelijkheden. In de paragraaf Bedrijfsvoering van het verslag bij de jaarrekening moet een toelichting worden gegeven op de onrechtmatigheden.

Note: PS en GS kunnen in gesprek gaan over hoe de toelichting in paragraaf Bedrijfsvoering er uit zou kunnen zien.

Voorstel: in ieder geval aangeven hoe de onrechtmatigheden zijn ontstaan en wat de organisatie gaat doen om deze in de toekomst te voorkomen.

- Niet alle fouten hoeven gerapporteerd te worden, alleen vanaf een bepaald bedrag. De verantwoordingsgrens moet vastgesteld worden door Provinciale Staten en bedraagt maximaal 3% van de totale lasten van de provincie.

Op basis van de gemiddelde last van afgelopen jaren zou de verantwoordingsgrens maximaal 36 miljoen euro zijn. De accountant heeft een rapportagetolerantie van €500.000 en een materialiteitsgrens van 1% van de totale provinciale last (12 miljoen). Het is nog niet duidelijk hoe deze begrippen zich verhouden tot het nieuwe begrip 'verantwoordingsgrens'.

De commissie BADO (Bedrijfsvoering Auditing Decentrale Overheden) heeft op 20 maart 2020 een notitie Rechtmatigheidsverantwoording uitgebracht. Hierin geeft zij de volgende overwegingen mee bij het vaststellen van een grensbedrag:

1. **Informatiepositie** > Bij een laag percentage krijgt PS eerder wat te horen dan bij een hoog percentage omdat dan eerder fouten moeten worden opgenomen.
2. **Kosten** > bij een laag percentage komen ook afwijkingen in beeld waar relatief lage bedragen meegemoeid zijn. Er moeten wel (meer) kosten worden gemaakt om deze fouten op te sporen, vast te leggen en te rapporteren.
3. **Eénduidigheid** > de accountant hanteert in het kader van zijn controle ook normen (materialiteitsgrens van 1%). Als voor de rechtmatigheidsverantwoording andere normen gaan gelden moet de accountant uit gaan leggen waarom iets gezien door de bril van rechtmatigheid wel akkoord is en door de bril van materialiteit niet of visaversa.

Note: de accountant heeft geadviseerd om het grensbedrag zodanig vast te stellen dat deze (ongeveer) gelijk is aan de door hem gehanteerde materialiteit, dit in het kader van de éénduidigheid.

Voorstel: het grensbedrag vooralsnog vaststellen op hetzelfde percentage als de materialiteitsgrens van de accountant, zijnde 1%.

2 Waar staan we nu?

In het besturingsmodel van de provincie Noord-Brabant zijn de programmamanagers integraal verantwoordelijk voor het 'in control zijn' van hun programma en daarmee ook voor de rechtmatigheid van de inkomsten en uitgaven in dat programma. Dit verandert niet met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Eén en ander is gebaseerd op het alom gebruikte three lines of defense-model, zie bijlage 2 'Brabants systeem van control'. De provincie heeft als 4e lijn de accountant toegevoegd.

De accountant moet tot op heden jaarlijks, in opdracht van Provinciale Staten, een controle uitvoeren op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties die in de jaarrekening worden verantwoord en op de getrouwheid (juistheid en volledigheid) van de jaarrekening. Hierbij moet hij zich houden aan de richtlijnen die zijn vastgesteld door de NBA (Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants). De getrouwheid wordt door de accountant gecontroleerd aan de hand van zes criteria. Voor de rechtmatigheid zijn daar in 2005 drie criteria bijgekomen². Getrouwheid beslaat dus een groter gebied dan de rechtmatigheid. De accountant moet nog steeds met dezelfde kaders als voorheen een oordeel vormen over de getrouwheid van de jaarrekening waar de rechtmatigheidsverantwoording een onderdeel van wordt.

Daarnaast hebben Provinciale Staten enkele kaders meegegeven. Zo moeten fouten van € 500.000 of hoger door de accountant gerapporteerd worden. Voor een goedkeurende verklaring mag het totaal aan fouten niet meer bedragen dan 1% van de provinciale lasten en moet de controle uitgevoerd worden met een zekerheidspercentage van 95%. De accountant maakt met deze uitgangspunten een risico-analyse en baseert hier vervolgens zijn controleprogramma op.

Binnen de provincie zijn enkele majeure financiële processen te onderkennen, zoals het aanbestedingen-, subsidie- en personele proces (o.a. salarissen). In de processen zijn beheersmaatregelen opgenomen die er voor moeten zorgen dat het proces volgens de regels verloopt. Bijvoorbeeld functiescheiding tussen de besteller, de prestatieverklaarder en de goedkeurder van een factuur. Dat zijn controles in de eerste lijn. Om vast te kunnen stellen dat de controle daadwerkelijk heeft plaatsgevonden en wat precies gecontroleerd is, moet deze wel goed gedocumenteerd worden. De tweede lijn bestaat uit specialisten die de eerste lijn ondersteunen. Er vinden ook controles plaats in de tweede lijn. Bij inkopen boven de €25.000 moet bijvoorbeeld verplicht advies worden ingewonnen bij een inkoopadviseur.

In de derde lijn voert ConcernControl & Auditing (CC&A) jaarlijks in afstemming met de accountant Verbijzonderde Interne Controles (VIC) uit op de majeure financiële processen. Daarnaast worden specifieke controles verricht op andere processen of posten omdat deze bijvoorbeeld risicovol zijn.

De huidige huisaccountant BDO, heeft aangegeven dat zij de VIC van de provincie overwegend beschouwen als beheersmaatregel waarop de accountant kan steunen bij organisatiegerichte werkzaamheden (niveau 3 volgens de eerder genoemde BADO notitie 'Rechtmatigheidsverantwoording', zie bijlage 3).

² Er zijn drie rechtmatigheidscriteria. 1. Begrotingscriterium = Zijn de financiële beheershandelingen tot stand gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's? 2. Voorwaardencriterium = zijn de voorwaarden die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen op aspecten: doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur, nageleefd?. 3. Misbruik & Oneigenlijk gebruik criterium = zijn de gegevens die door de belanghebbenden zijn verstrekt om het voldoen aan voorwaarden aan te tonen, juist en volledig? Om misbruik tegen te gaan moet sprake zijn van fraudepreventie, handhaving, fraudeopsporing en sanctiebeleid.

3 Waar willen we heen?

Accountant BDO heeft in de Boardletter van 2019 aangegeven dat er volgens hen 3 varianten zijn waar de provincie naar zou kunnen streven voor de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording.

Te weten:

1. de minimum variant;
2. de ambitievariant;
3. de plusvariant.

Waarbij variant 1 het wettelijke minimum is, bij variant 2 de verantwoording wordt gebruikt om een impuls te geven aan de bedrijfsvoering en variant 3 uit gaat van de rechtmatigheidsverantwoording plus een aantal 'in control aspecten' waarbij het uitgangspunt is dat de interne beheersing en het risicomanagement op orde zijn (In control statement-achtig).

Note: de accountant geeft ook aan dat variant 1 al de nodige inspanning kost. Dat de 2^e variant gezien moet worden als iets voor de langere termijn en dat de 3^e variant voor veel provincies meer tijd zal vergen. Deze variant komen ze in de praktijk nog niet tegen.

Voorstel: variant 1 goed implementeren en vanuit daar stapsgewijs verder bouwen.

Overigens zijn we de laatste jaren al nadrukkelijk aan het investeren op de 'in control'-vraag. Zo zijn er, onder andere, vanuit CC&A instrumenten ontwikkeld zoals de 'In Control-wijzer' en de 'gesprekstarters' om programmamanagers bewuster met dit onderwerp te laten omgaan en het gesprek daarover tussen de portfoliodirecteur en de programmamanagers te faciliteren.

4 Wat moet er gebeuren?

Hieronder wordt aangegeven hoe de organisatie tot een goede implementatie van variant 1 kan komen.

4.1 De Verbijzonderde Interne Controle (VIC)

Om Gedeputeerde Staten comfort te geven bij het opstellen van een rechtmatigheidsverantwoording geven zij de ambtelijke organisatie middels een 'Auditstatuut' de opdracht hier onderzoek naar te doen in de vorm van de Verbijzonderde Interne Controle (VIC). CC&A is hier momenteel al op ingericht. Voorgaande jaren hebben verschillende accountants aangegeven dat onze interne controle kwalitatief op orde is. Hierdoor kan CC&A achteraf door middel van een controlemix van risico-analyse, steekproeven, lijstwerk, interviews e.d. vaststellen dat er met een redelijke mate van zekerheid rechtmatig is gehandeld en hierover rapporteren. De precieze controlemethodiek wordt vastgelegd in een meerjarig 'Interne controle beleidsplan' met daaraan gekoppeld een jaarlijks 'Werkplan'. De controlemethodiek wordt afgestemd met de accountant omdat het efficiënt is als de werkzaamheden op elkaar aansluiten.

De derde lijn geeft dus comfort aan Gedeputeerde Staten bij de op te stellen rechtmatigheidsverantwoording. Het primaire doel van de controles, die door CC&A worden uitgevoerd, is echter de verbetering van de bedrijfsvoering. Daarom geeft de derde lijn adviezen aan de eerste en tweede lijn om de bedrijfsvoering te verbeteren en waar mogelijk onrechtmatigheden te herstellen. Door middel van een follow up moet de eerste en tweede lijn aangeven wat zij met deze adviezen hebben gedaan. Om zo continu te verbeteren. Zodra de bevindingen uit de interne controle boven de door PS vastgestelde grens komen, worden deze opgenomen in de bijlage bij de jaarrekening met een toelichting daarop in de paragraaf Bedrijfsvoering. De accountant betreft genoemde bijlage bij zijn getrouwheidscontrole op de jaarrekening. Daarbij zal de accountant ook altijd zelf steekproeven nemen om een zelfstandig oordeel te kunnen vormen en ons interne controlewerk te toetsen.

Note: bij bovenstaande moet aangetekend worden dat de commissie BBV jaarlijks eind oktober, een Kadernota Rechtmatigheid uitbrengt. In deze nota wordt nader handen en voeten en duiding gegeven aan de wetgeving die betrekking heeft op de controle van de financiële rechtmatigheid. Hier kunnen richtlijnen in staan waar we nu nog geen rekening mee hebben kunnen houden. Deze zullen dan ter zijner tijd alsnog zo spoedig mogelijk worden geïncorporeerd.

Er moeten ook een aantal technische wijzigingen plaatsvinden. Bestaande verordeningen waarin iets wordt gezegd over de rechtmatigheidscontrole (nu nog door de accountant), moeten in lijn worden gebracht met de nieuwe wetgeving. Dit kan pas plaatsvinden zodra de wetswijziging een feit is.

4.2 Communicatie

Het is van belang om de organisatie goed te informeren over de aanstaande wetswijziging. Voor het merendeel van de medewerkers zal informatie op hoofdlijnen volstaan. Een aantal doelgroepen heeft diepgaandere informatie nodig. Wij denken daarbij aan:

1. Provinciale Staten en (werkgroep) commissie S&V (Sturen & Verantwoorden);
2. Gedeputeerde Staten en dan met name 'portefeuillehouder jaarrekening';
3. Directie;
4. De programmamanagers;
5. De programmabeheersers;
6. De medewerkers van de programma's BBA en SIA;

Een aantal zaken is al in gang gezet. De directie is in april 2019 en januari 2020 middels een memo geïnformeerd over de rechtmatigheidsverantwoording en de implicaties daarvan. In mei 2020 heeft CC&A een memo in het beleidsoverleg van gedeputeerde Van der Maat gebracht met informatie over de rechtmatigheidsverantwoording. In juli 2020 is een informatiepakket aan de statenadviseur van de commissie S&V gestuurd. De commissie heeft een werkgroep Rechtmatigheidsverantwoording ingesteld. In september heeft een informatiegesprek plaatsgevonden met deze werkgroep en enkele ambtenaren, waarvan verslag is uitgebracht in de Commissie S&V. Afgesproken is om eind oktober aan de hand van een voorbeeld het controleproces te doorlopen, zodat de werkgroep meer gevoel krijgt bij het proces dat vooraf gaat aan het opstellen van de verantwoording. Op 11 december 2020 wil de werkgroep van S&V een advies uitbrengen aan de commissie S&V. Zij wil van de presentatie een co-productie maken, waarbij de ambtelijke organisatie één en ander uitlegt over de interne controle.

Daarnaast heeft CC&A met collega auditoren van andere provincies afgesproken om periodiek te overleggen over onder andere de rechtmatigheidsverantwoording zodat we kunnen sparren en goede ideeën met elkaar kunnen delen.

Voor het overige is contact gelegd met de afdeling Communicatie om ons te adviseren over het communicatietraject. In samenwerking met hen gaan we een doelgroepencommunicatieplan opstellen.

4.3 Commitment

Het rechtmatig handelen van een organisatie wordt vastgesteld aan de hand van controles. Omdat CC&A deze controles uitvoert bestaat het gevaar dat de verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheid bij CC&A wordt gelegd. Ten onrechte omdat CC&A immers alleen achteraf vaststelt hoe de organisatie haar werk heeft gedaan. Daarom is het belangrijk dat het management zich verantwoordelijk voelt voor de rechtmatigheid en doet wat nodig is om dit te borgen in de processen en de medewerkers hierop aan- en bijstuurt.

Uiteraard is doelmatigheid ook belangrijk, maar zoals *Saskia Stuiveling* oud-rekenkamer president zei: **‘Rechtmatigheid is het standbeen, doelmatigheid het speelbeen’**. Dit houdt in dat de ruimte moet worden gezocht binnen de kaders. Indien de kaders niet passen, kan men bekijken of deze moeten worden bijgesteld.

Daarbij is het niet zo dat er geen fouten gemaakt mogen worden. We moeten echter wel transparant zijn over de gemaakte fouten. Zolang we alle fouten rapporteren zal de accountant hier een goedkeurende verklaring over afgeven in het kader van de getrouwheid. GS kan in de paragraaf Bedrijfsvoering het ‘eigen verhaal’ vertellen en hierover in gesprek gaan met PS.

4.4 Stappenplan

Samengevat komen we tot het volgende stappenplan:

1. Provinciale Staten wordt middels de commissie S&V op de hoogte gesteld van de naderende wetswijzigingen zodat zij zich hierop kunnen voorbereiden. Ook overige doelgroepen waaronder Gedeputeerde Staten moeten middels specifieke communicatie per doelgroep op de hoogte worden gebracht van de wetswijziging.
Actie: ambtelijke werkgroep Rechtmatigheid en Communicatie, werkgroep commissie S&V.
2. Provinciale Staten stellen de verantwoordingsgrens vast en aanpassingen in de Financiële en Controleverordening (inclusief controleprotocol) en het Normenkader.
Actie: PS, na ambtelijke voorbereiding door werkgroep Rechtmatigheid.
Provinciale Staten stellen aangepast controleprotocol/opdracht accountant vast.
Actie: PS, na voorbereiding Griffie.

3. Gedeputeerde Staten organiseren de taken en bevoegdheden ten aanzien van de interne controle als input voor van de Rechtmatigheidsverantwoording in een Auditsstatuut. De concerncontroller krijgt de opdracht dit verder uit te werken.
Actie: GS, na ambtelijke voorbereiding door CC&A.
4. Gedeputeerde Staten stellen een meerjarig 'Interne controle beleidsplan' vast waarin is vastgelegd hoe de interne controle technisch is ingericht en op welke wijze over de interne controle wordt gerapporteerd.
Actie: GS, na ambtelijke voorbereiding door CC&A.
5. De concerncontroller stelt jaarlijks het operationele werkplan van CC&A op en stuurt dit ter kennisname aan de directeur.
Actie: Concerncontroller, na ambtelijke voorbereiding CC&A.
6. De VIC wordt conform het werkprogramma uitgevoerd. De bevindingen zijn de input voor de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast is de VIC gericht op het verder optimaliseren van de bedrijfsvoering. Aan de proceseigenaren wordt gerapporteerd over de verbeterpunten op bedrijfsvoeringsgebied.
Actie: Lead auditors CC&A.
7. GS ontvangt periodiek een rapportage over de gevonden onrechtmatig- en onduidelijkheden met een toelichting.
Actie: Concerncontroller respectievelijk programmamanagers, na ambtelijke voorbereiding.
8. GS verklaren dat alle baten, lasten en balansmutaties rechtmatig zijn, behoudens wellicht een enkele uitzondering. Deze uitzonderingen moeten worden vermeld in een bijlage bij de jaarrekening volgens een vast model (de rechtmatigheidsverantwoording). In de paragraaf Bedrijfsvoering van het verslag bij de jaarrekening wordt aangegeven hoe in de toekomst wordt voorkomen dat de geconstateerde onrechtmatigheden weer op gaan treden. Hier kan ook worden toegelicht waarom een onrechtmatigheid eventueel bewust is genomen.
Actie: GS, na ambtelijke voorbereiding door CC&A respectievelijk programmabeheersers.

Toelichting op de voorgestelde werkwijze.

Bepaalde werkzaamheden die hiervoor beschreven staan, zoals het aanpassen van verordeningen, zijn eenmalig, andere werkzaamheden zullen een vaste plek moeten krijgen in het takenpakket van de medewerkers die er mee worden belast.

Ad 1. Zoals in de paragraaf 4.2 Communicatie is aangegeven heeft er al op diverse fronten informatieoverdracht plaatsgevonden. Er is inmiddels contact gelegd met afdeling Communicatie om een plan op te stellen voor de overige doelgroepencommunicatie.

Ad 2. Zodra de wetswijziging is goedgekeurd door de Eerste en Tweede Kamer kan het dossier voor Provinciale Staten worden voorbereid voor de wijzigingen in de Financiële en de Controleverordening. We weten nu nog niet precies wat aangepast moet worden en naar welke artikelen in de wet we moeten verwijzen.

Het Controleprotocol valt onder verantwoordelijkheid van de Griffie, hierin zou de verantwoordingsgrens opgenomen kunnen worden alsmede de diepgang waaraan de controle moet voldoen.

Advies: gelijkstellen met de accountant. Dit betekent 1% materialiteitsgrens en 95% zekerheid.

Daarnaast zal tussen Gedeputeerde en Provinciale Staten het gesprek plaats moeten vinden over de wijze en mate van verantwoording in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Ad 3. Het huidige auditstatuut dateert van 2005 en is aan vervanging toe. Middels het vernieuwde statuut geeft GS de concerncontroller rechtstreeks de opdracht om de interne controle te organiseren. Op deze wijze is de onafhankelijkheid gewaarborgd. Daarnaast geeft het statuut aan de interne auditors de bevoegdheid om kennis te nemen van alle informatie die nodig is om onrechtmatigheden op te sporen en de overige medewerkers de plicht om aan informatieverzoeken ten behoeve hiervan mee te werken.

Ad 4. Het is van belang dat wij de werkwijze die aan de totstandkoming van de verantwoording ten grondslag ligt, goed vastleggen. De werkwijze is gebaseerd op methodieken die de accountant ook hanteert en is niet jaarlijks aan verandering onderhevig. Wij stellen daarom voor om een meerjarig interne controle beleidsplan op te stellen. Hierin wordt in detail omschreven hoe wij de controle uitvoeren. De methodiek wordt afgestemd met de huisaccountant omdat het efficiënt is als de werkzaamheden op elkaar aansluiten. De accountant kan dit plan betrekken bij zijn controle op de getrouwheid van de jaarrekening.

Ad 5. Er wordt nu ook al jaarlijks een controleplan ter kennisname aan de directeur gezonden. Wij willen dit enigszins wijzigen. Voortaan wordt een meerjarig 'Interne controle beleidplan' vastgesteld door GS. Jaarlijks stelt de concerncontroller een 'Werkplan' op dat ter kennisname aan de directeur wordt gezonden. Dit plan geeft concreet weer wat we gaan doen in dat controlejaar, houdt daarbij rekening met actuele ontwikkelingen en geeft tevens de gelegenheid aan de directie om bepaalde accenten te leggen op risico's die specifiek voor onderhavig controlejaar van belang zijn.

Ad 6. De VIC is mede bedoeld om GS voldoende comfort te geven dat de inhoud van de rechtmatigheidsverantwoording kan steunen op de VIC-werkzaamheden. Het primaire doel van de interne controle is de lerende organisatie input geven om de bedrijfsvoeringsprocessen continu te kunnen verbeteren.

Ad 7. GS moeten voldoende zekerheid hebben om de rechtmatigheidsverklaring te kunnen afgeven en de gelegenheid hebben de organisatie aan te spreken over de bevindingen op dit gebied, daarom ontvangen zij vooraf een rapportage over de geconstateerde onrechtmatigheden en onduidelijkheden met daarbij een toelichting. Indien daar aanleiding toe is, bijvoorbeeld in geval van een grote onrechtmatigheid, kan ook tussentijds gerapporteerd worden.

Het kan gebeuren dat de accountant een onrechtmatigheid vindt die niet is opgemerkt door de organisatie zelf. In dat geval kunnen wij deze alsnog opnemen in de bijlage van de jaarrekening en zal deze niet meewegen in het oordeel van de accountant. Het kan ook zijn dat er verschil van mening bestaat over de interpretatie van regelgeving. In dat geval moet de post als 'onduidelijkheid' worden gerapporteerd.

Ad 8. Aangezien CC&A het merendeel van de rechtmatigheidscontroles uitvoert, dan wel een review uitvoert op de controles van anderen, ligt het voor de hand dat CC&A de informatie aanlevert om de rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen. Het programma waarbinnen de onrechtmatigheid is ontstaan zal de toelichting moeten aanleveren voor de paragraaf Bedrijfsvoering. Hierin moet tenminste worden aangegeven waardoor de onrechtmatigheid is ontstaan en welke maatregelen er worden genomen om deze in de toekomst te voorkomen.

Bijlage 1 Model rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders¹

In deze rechtmatigheidsverantwoording geeft het College van burgemeester en wethouders aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

Deze verantwoording betreft de rechtmatige uitvoering van de taken en omvat het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium bij de desbetreffende financiële beheershandelingen en transacties. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op XX XXX 202X vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de gemeenteraad bepaald en bedraagt x% (maximaal 3) van de totale lasten inclusief mutaties in de reserves en is daarmee vastgesteld op € x.

Conclusie

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties

(niet) rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen²:

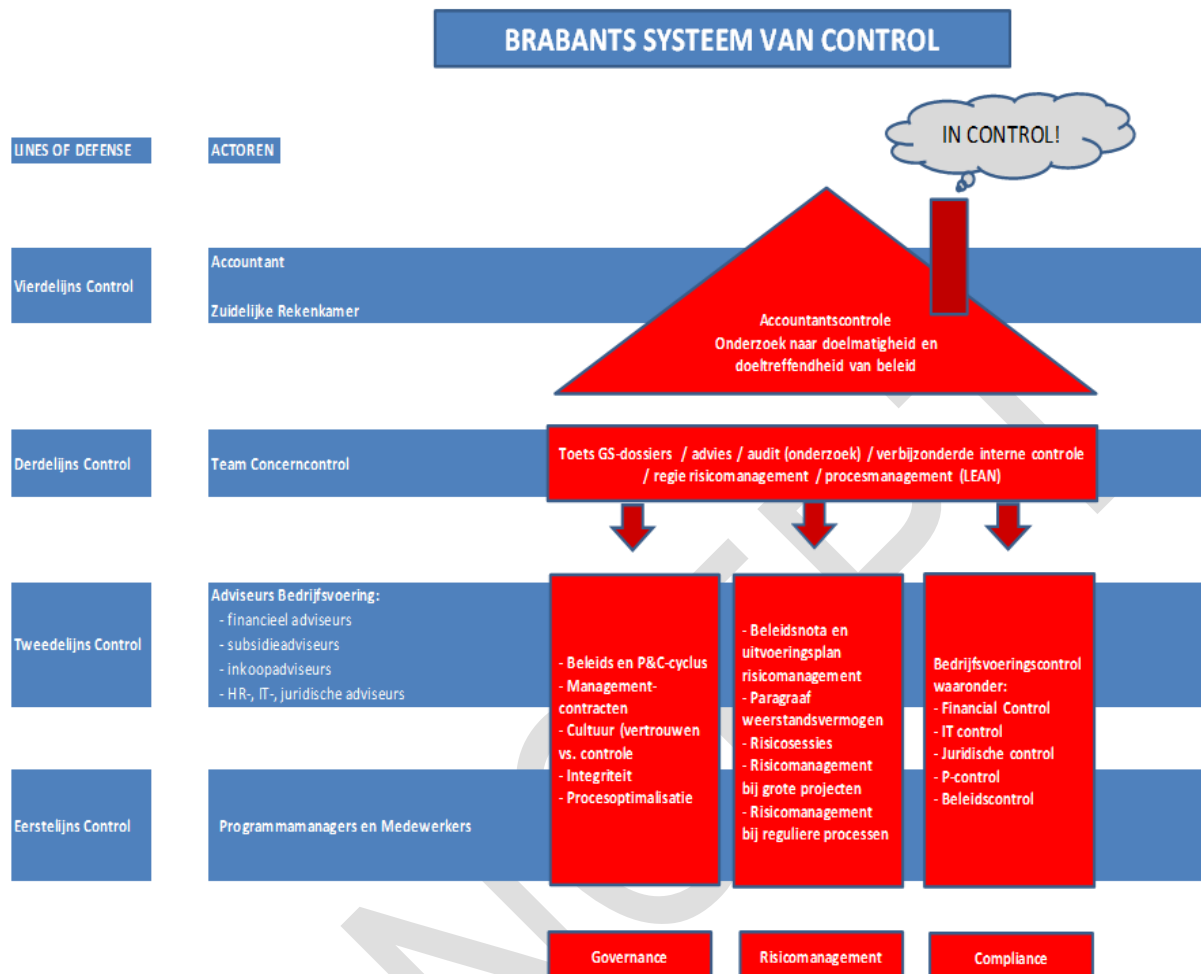
-
-
-

In de paragraaf bedrijfsvoering heeft het college beschreven welke actie zij onderneemt om de afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

¹ In deze tekst wordt gesproken over college van burgemeester en wethouders, maar deze geldt ook voor gedeputeerde staten van de provincie en het (dagelijks) bestuur van gemeenschappelijke regelingen. Daar waar gemeente staat, dient ook provincie of gemeenschappelijke regeling gelezen te worden

² De afwijkingen (fouten en/of onduidelijkheden als gedefinieerd in de Kadernota Rechtmatigheid) worden alleen vermeld indien de door de gemeenteraad gestelde verantwoordingsgrens voor rechtmatigheid is overschreden.

Bijlage 2 Brabants systeem van control

Bijlage 3 Niveaus van steunen door accountant, notitie BADO

1. Aanlevering stukken

Allereerst kan de VIC behulpzaam zijn bij het verzamelen van allerhande gegevens en onderliggende stukken, die nodig zijn voor de controle door de accountant. Door bijvoorbeeld tijdig een kwaliteitstoets uit te voeren op de volledigheid van de stukken, kan een positieve invloed worden uitgeoefend op de doorlooptijd van de controle. Voorts kan een goede aanlevering van stukken, een bijdrage leveren aan de efficiency van de accountantscontrole.

2. Intern beheersingskader

In deze situatie gebruikt de accountant de VIC als een van de belangrijkste informatiebronnen om kennis te verkrijgen van de provincie en zo richting te geven aan zijn controle. Op deze wijze worden risico's geïdentificeerd en ingeschat, om een basis voor het opzetten en uitvoeren van verdere controlewerkzaamheden te verkrijgen. De accountant zal in deze situatie kennisnemen van het geaccordeerde jaarplan van de VIC en de werkzaamheden en de bevindingen van de VIC.

3. De VIC als interne beheersingsmaatregel, waarop de accountant kan steunen bij zijn organisatiegerichte werkzaamheden

Dit is de situatie waarin de accountant kan en wil steunen, op de interne beheersingsmaatregelen van de provincie. De VIC omvat interne beheersingsmaatregelen, die de accountant kan toetsen in het kader van zijn organisatie- en procesgerichte werkzaamheden. Het gaat er in de kern om of de VIC-werkzaamheden zijn gericht op het voorkomen of het detecteren en corrigeren van fouten in de jaarrekening. In het kader van de VIC worden in deze situatie interne controles uitgevoerd, waarbij de externe accountant zelfstandig de effectieve werking toetst. Als de VIC en de vastleggingen van de werkzaamheden aan de eisen voldoen, kan de accountant gebruikmaken van deze werkzaamheden bij het toetsen van interne beheersingsmaatregelen. Dit kan onder andere van invloed zijn op de wijze waarop de accountant de risico's inschat en de risicogebieden selecteert. Bij het uitvoeren van gegevensgerichte waarnemingen (de eigen waarnemingen van de accountant), steunt de accountant niet op de VIC. Het betreft hier dus uitsluitend de organisatie- en procesgerichte waarnemingen.

4. De VIC als interne auditfunctie

In deze situatie concludeert de accountant op basis van zijn werkzaamheden, dat de VIC voldoet aan de eisen die Standaard 610³ bevat voor de interne auditfunctie. Dit veronderstelt het volgende:

- dat de organisatorische positie en relevante beleidslijnen alsmede procedures van de interne auditfunctie, op adequate wijze de objectiviteit van de interne auditors ondersteunen;
- het competentieniveau van de interne auditfunctie gewaarborgd is;
- dat binnen de interne auditfunctie een systematische en gedisciplineerde benadering gehanteerd wordt, inclusief de kwaliteitsbeheersing.

³ COS 610 is een accountantsrichtlijn die de accountant moet gebruiken om de interne auditfunctie te beoordelen.